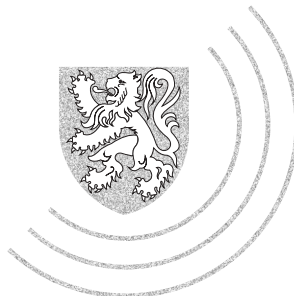

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

20 november 2002

ONTWERP VAN DECREET

betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Herman Lauwers c.s. –

**houdende instelling van een kader voor het afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten
tussen de gemeenten en de Vlaamse Gemeenschap met het oog op de organisatie
van inburgeringstrajecten voor nieuwkomers**

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Ria Van Den Heuvel**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van
Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De
Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer
Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle
Heeren, de heren Luc Martens, Paul Van Malderen ;

de heren Jozef Browaeys, Frans De Cock, André Moreau,
Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen
Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

de heer Kris Van Dijck.

Zie :

1229 (2001-2002)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

Zie ook :

129 (1999-2000)

– Nr. 1 : Voorstel van decreet

SPREKERSLIJST

Hoorzitting over het inburgeringsbeleid en inburgeringstrajecten voor nieuwkomers met :

- mevrouw Veerle Donceel, onthaalbureau Kompas Gent
- mevrouw Jeanne Van Dael, beleidsmedewerker Dienst Integratie Antwerpen (DIA)
- de heer Hassan Boujedain, coördinator, Project Integratie Nieuwkomers Antwerpen (PINA)
- mevrouw Karen Vanbrabant, onthaalbureau regio Dendermonde
- de heer Winand De Smet, directeur Welzijn provincie Antwerpen
- mevrouw Olivia Vanmechelen, opdrachthouder coördinatie nieuwkomers Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC)
- de heer Marc Haertjens, stafmedewerker onthaalbeleid Vlaams Minderhedencentrum (VMC)
- de heer Ignace Fermont, stafmedewerker onthaalbeleid VMC
- mevrouw Naima Charkaoui en de heer Hubert Cops, Forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden
- de heer Tarik Fraihi, medewerker Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties
- de heer Kris Van den Brande, directeur Steunpunt NT2/Centrum voor Taal en Migratie (KU Leuven)
- mevrouw Mireille Gillebeert, adjunct administrateur-generaal VDAB en de heer Carl Callewaert, projectleider inburgering VDAB

INHOUD

	Blz.
I. Standpunt van het lokale of gemeentelijke niveau	5
I.1. Toelichting door mevrouw Veerle Donceel, onthaalbureau Kom-Pas Gent	5
I.2. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van mevrouw Veerle Donceel	8
I.3. Toelichting door mevrouw Jeanne Van Dael, beleidsmedewerker Dienst Integratie Antwerpen (DIA)	9
I.4. Toelichting door de heer Hassan Boujedain, coördinator, Project Integratie Nieuwkomers Antwerpen (PINA)	10
I.5. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van mevrouw Veerle Donceel, mevrouw Jeanne Van Dael en de heer Hassan Boujedain	11
II. Standpunt van het provinciaal of intergemeentelijk niveau	14
II.1. Toelichting door mevrouw Karen Vanbrabant, onthaalbureau regio Dendermonde ..	14
II.2. Toelichting door de heer Winand De Smet, directeur Welzijn provincie Antwerpen, Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP)	16
II.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van mevrouw Karen Vanbrabant en de heer Winand De Smet	17
III. Brussel	20
III.1. Toelichting door mevrouw Olivia Vanmechelen, opdrachthouder coördinatie nieuwkomers, Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC)	20
III.2. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van mevrouw Olivia Vanmechelen	21
IV. Het Vlaams Minderhedencentrum (VMC)	21
IV.1. Toelichting door de heer Marc Haertjens, stafmedewerker onthaalbeleid Vlaams Minderhedencentrum (VMC)	21
IV.2. Toelichting door de heer Ignace Fermont, stafmedewerker onthaalbeleid VMC	23
IV.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van de heer Marc Haertjens en de heer Ignace Fermont	25
V. Vertegenwoordigers van organisaties van etnisch-culturele minderheden	28
V.1. Toelichting door mevrouw Naima Charkaoui, Forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden	28
V.2. Toelichting door de heer Tarik Fraihi, medewerker Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties	29
V.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van mevrouw Naima Charkaoui, de heer Tarik Fraihi en de heer Hubert Cops	29
VI. Partners in uitvoering	32
VI.1. Toelichting door de heer Kris Van den Brande, directeur Steunpunt NT2/Centrum voor Taal en Migratie (KU Leuven)	32
VI.2. Toelichting door mevrouw Mireille Gillebeert, adjunct administrateur-generaal VDAB	35
VI.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van de heer Kris Van den Brande, mevrouw Mireille Gillebeert en de heer Carl Callewaert	37

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen hield op 7 november 2002 een hoorzitting over het ontwerp van decreet betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid (*Parl. St. VI. Parl. 2001-2002, nr. 1229/1*) en het voorstel van decreet van de heer Herman Lauwers c.s. houdende instelling van een kader voor het afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten tussen de gemeenten en de Vlaamse Gemeenschap met het oog op de organisatie van inburgeringstrajecten voor nieuwkomers (*Parl. St. VI. Parl. 1999-2000, nr. 129/1*).

I. Standpunt van het lokale of gemeentelijke niveau

I.1. Toelichting door mevrouw Veerle Donceel, onthaalbureau Kom-Pas Gent

Mevrouw Veerle Donceel : Kom-Pas kan zich volledig terugvinden in het advies dat geformuleerd wordt door het platform Nieuwkomers. Dit advies zal deze middag door Ignace Fermont en Marc Haertjens van het Vlaams Minderheden Centrum (VMC) verdedigd worden. Ik zal hier dus enkel ingaan op een aantal aspecten als aanvulling op dit advies.

Kom-Pas verzorgt momenteel 500 trajecten voor volwassenen op jaarbasis. Exact cijfermateriaal over de trajecten kunnen de onthaalbureaus reeds sinds twee jaar geven. Het is een sector die op een consequente manier met een klantvolgsysteem werkt. Onthaalbureaus kunnen dus op elk moment rapporteren. De resultaten die in de rondgedeelde bijlage worden geleverd, gaan over alle trajecten die Kom-Pas vorig werkjaar realiseerde : de trajecten gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap en de trajecten gerealiseerd met SIF-middelen van de stad Gent.

Onthaal Nieuwkomers in Gent bestaat dit jaar 10 jaar. De eerste vijf jaar ondersteunde de stad Gent het initiatief van twee lokale integratiecentra, De Poort-Beraber en El Ele, om onthaalprogramma's te ontwikkelen voor Turkssprekende volgmigranten. In 1998 besloot de stad om het onthaal van nieuwkomers rechtstreeks onder haar bevoegdheid uit te werken en uit te breiden. Omdat het onthaaltraject voor nieuwkomers een combinatie is van elementen uit onderwijs (de lessen NT2) en welzijn (de netwerkvorming met de welzijnsorganisaties)

viel de werking van Kom-Pas onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het kabinet Sociale Zaken en het kabinet Onderwijs van Gent. Een samenwerking waardoor Kom-Pas zich gesteund en gestimuleerd voelde door de twee kabinetten en die doorstraalde naar de aanbodverstrekkers, met wie niet in concurrentie maar in samenwerking en overleg kon worden gewerkt. Deze samenwerking is één van de sleutels van het succes van Kom-Pas.

Het allereerste programma bestond uit lessen Nederlands. Van in het begin ondervonden de lesgevers dat nieuwkomers meer vragen hadden dan zij als NT2-docent konden oplossen. Vragen rond papieren, werk, huisvesting, sociale zekerheid, vragen die dringend waren, vragen die opgelost dienden te worden, wilden deze nieuwkomers kunnen participeren aan deze samenleving. Men ging te rade in Nederland, op die manier ontstonden de lessen maatschappelijke oriëntatie, waarvoor het onthaalbureau lesgevers rekruteerde uit enthousiaste ex-nieuwkomers die het allemaal zelf hadden meegeemaakt en die de lessen in de taal van de nieuwkomers konden geven.

Na vijf jaar experimenteren in De Poort-Beraber met de inhoud van de cursus, was er een grote behoefte om de koppen bij elkaar te steken en na te gaan wat er bij de andere onthaalinitiatieven in Vlaanderen in deze lessen aan bod kwam en hoe de methodiek van trajectbegeleiding bij het onthaal kon worden toegepast. In 1996 organiseerde De Poort-Beraber hierover een studiedag. Vele Vlaamse onthaalinitiatieven en andere partners die bij dit onthaal betrokken waren, waren hierop aanwezig. Deze studiedag was de aanleiding om geregeld met de verschillende onthaalinitiatieven in Vlaanderen te overleggen over de inhoud van het onthaalprogramma.

Gedurende de vijf jaar dat Kom-Pas kon werken als volwaardig onderdeel van de stedelijke integratiedienst van de stad Gent, werden we gesteund door de schepen van Sociale Zaken en de schepen van Onderwijs. Op die manier kon Kom-Pas Gent methodieken voor de verschillende onderdelen van het onthaalprogramma ontwikkelen die toonaangevend werden voor Vlaanderen.

Ook de werking rond minderjarige nieuwkomers werd in Kom-Pas ontwikkeld. Hier was de samenwerking welzijn-onderwijs een nog grotere voorwaarde om deze werking te kunnen uitbouwen. Een werking als deze moet steunen op het vertrouwen van welzijn in het onderwijs en omgekeerd. Kom-Pas slaagde erin om via overleggroepen waar de onderwijs- en de welzijnspartners (netover-

schrijdend) elkaar geregeld ontmoeten, een dispatchingsysteem uit te bouwen waarbij alle 89 basisscholen of vestigingsplaatsen van Gent hun verantwoordelijkheid nemen en waar de capaciteit voor de onthaalklassen in het secundair onderwijs geregeld werd opgetrokken en uitgebreid over de verschillende netten. Minderjarige anderstalige nieuwkomers kunnen nu in alle scholen van Gent terecht, gelijkmatig gespreid over de verschillende scholen. In de overleggroepen worden alle knelpunten in verband met het onthaal van minderjarige nieuwkomers in kaart gebracht en wordt er gezamenlijk gezocht naar mogelijke oplossingen voor deze problemen.

Het succes van Kom-Pas is te danken aan ver doorgedreven samenwerking tussen welzijn en onderwijs op het stedelijke niveau en op het veld, en natuurlijk ook door de stimulans en het engagement van mijn voorgangster Annelies Dierick, die helaas vorig jaar is gestorven. Zij was de eigenlijke pionier van het onthaal van nieuwkomers in Vlaanderen. Samenwerking, overleg, methodiekontwikkeling en professionaliteit werden door haar steeds vooropgesteld.

Zoals reeds vermeld was een zekere eenvormigheid van het onthaalprogramma nodig. Een nieuwkomer uit Oostende had recht op hetzelfde traject als een nieuwkomer uit Gent. Er waren grote verschillen in inhoud en methodiek van de cursussen maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding die door de verschillende onthaalbureaus werden gehanteerd. Door de ICEM en het VMC werden platforms opgericht om dit te verhelpen. Eén koepelorganisatie, waar duidelijke richtlijnen kunnen worden opgesteld, was nodig en ook de onthaalbureaus vroegen een decreet. Er werd een lange aanloop genomen om dit ontwerp vorm te geven. Intussen zijn we aan de derde experimentele periode begonnen waarin onthaalbureaus ondersteuning krijgen van de Vlaamse Gemeenschap om een aantal trajecten te realiseren.

De steden en gemeenten werden gedeeltelijk ontlast van de kosten voor het onthaal van nieuwkomers, wat niet wil zeggen dat zij hun verantwoordelijkheid niet meer namen. Integendeel, wat Gent betreft, kon hierdoor het aanbod worden verdubbeld: Gent bleef de trajecten die vooropgesteld waren door de stad voortbetalen met de SIF-middelen die hiervoor ter beschikking waren gesteld. Het decreet zal maar net op tijd komen. Nu de SIF-middelen worden vervangen door middelen uit het steden- en gemeentefonds is het voor vele onthaalbureaus zoeken om het jaar te overbruggen.

We kunnen niet zeggen dat het ontwerp boven onze hoofden is totstandgekomen. De inbreng van de onthaalbureaus was groot en ook bij het wetenschappelijk werk dat als voorbereiding werd gedaan door de Universiteit Gent, met name het Centrum voor Interculturele Communicatie en Interactie (CICI), werd het veld maximaal betrokken bij de studie. Natuurlijk zijn er naast de wensen van de onthaalbureaus andere factoren waar een decreet aan moet voldoen voor de Vlaamse Gemeenschap. Inburgering is niet de verantwoordelijkheid van welzijn alleen. De departementen Welzijn, Onderwijs, Cultuur en Werkgelegenheid hebben hierin een gezamenlijke opdracht en deze departementen hebben reeds vele middelen ingezet, denken we maar aan het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het lager en secundair onderwijs, het steeds groter wordende aanbod van de centra voor volwassenenonderwijs en de centra voor basiseducatie, en de uitbouw van inburgeringprogramma's van de VDAB als voorbereiding op een beroepsopleiding. Door de inzet van deze departementen wordt het inburgeringstraject opgesplitst in een primair en een secundair traject.

Niet dat dit per definitie een slechte zaak is, maar Kom-Pas Gent is van oordeel dat een categoriale werking zo kort mogelijk moet zijn voor welke doelgroep ook en dat de inschakeling van nieuwkomers in de reguliere circuits niet vlug genoeg kan gebeuren. Onze zorg gaat over de gebrekkige (netoverschrijdende) samenwerking die noodzakelijk is om volwaardige vervoltrajecten te realiseren en de versnippering van de verschillende mogelijkheden. We zien nu reeds vele initiatieven ontstaan die zonder overleg en zonder de nodige samenwerkingsverbanden tot stand komen en zodanig versnipperd zijn dat zij niet op elkaar zijn ingespeeld. Er is een coördinerende instantie nodig, die deze samenwerking moet bevorderen en opvolgen. Onthaalbureaus doen dit reeds om het primaire traject te realiseren, zij zijn dan ook het best geplaatst om als coördinerende instantie de vervoltrajecten uit te zoeken en te combineren.

Geef daarnaast de onthaalbureaus de kans om de nieuwkomers een tijdlang verder te begeleiden en op te volgen, zeker als het gaat over gecombineerde trajecten die op elkaar moeten afgestemd worden. Inburgering is niet enkel een taal leren en ingeschakeld worden in het arbeidscircuit. Nieuwkomers zijn ook vaders of moeders, zonen of dochters, wijkbewoners, consumenten, mensen met nog andere aspiraties dan het hebben van werk. Vandaar dat het belangrijk is dat naast de uitgestippelde vervoltrajecten (tot nu is enkel het vervoltraject van de VDAB ten volle uitgebouwd), combina-

ties mogelijk moeten worden tussen een traject naar werk en een educatief en maatschappelijk traject en daar is een neutrale netoverschrijdende coördinatie voor nodig. Onthaalbureaus hebben expertise op dit vlak. Geef ze niet alleen het mandaat over het primaire traject, maar ook het mandaat voor het coördineren en opvolgen van de secundaire trajecten.

Het einddoel van inburgering is de volwaardige participatie van nieuwkomers in de samenleving. De inspanning die gevraagd wordt aan nieuwkomers is bekend en de vraag naar inburgeringstrajecten is nog altijd veel groter dan het aanbod. Maar we kunnen er niet genoeg de nadruk op leggen dat een volwaardige participatie niet mogelijk is als ook de samenleving hier niet de noodzakelijke inspanningen voor doet. Zolang de toegang tot de arbeidsmarkt, het onderwijs en alle noodzakelijke welzijns- en vrijetijdsdomeinen voor allochtonen (niet alleen voor nieuwkomers) voor problemen zorgt, kan er geen sprake zijn van volwaardige participatie ondanks de inspanning die nieuwkomers hiervoor willen leveren.

Hier is een enorme inhaalbeweging noodzakelijk op alle terreinen van het maatschappelijk leven en de verschillende overheden hebben hierin een grote verantwoordelijkheid. Zolang er in deze domeinen uitsluitingsmechanismen meespelen voor bepaalde bevolkingsgroepen kan er geen sprake zijn van inburgering of integratie. We zullen dit als onthaalbureau mee helpen realiseren, maar onze bevoegdheid in deze is beperkt. We zullen er dus ook nauwgezet op toezien in hoeverre deze inspanningen door de overheden geleverd worden en we zullen geregeld de knelpunten die we ondervinden aan de bevoegde overheden signaleren in samenwerking met de integratiesector.

Alle minderjarige nieuwkomers behoren tot de doelgroep van de onthaalbureaus. Maar zoals het in dit ontwerp wordt opgenomen is het alsof minderjarige nieuwkomers voldoende ingeburgerd zijn eens ze in het onthaalonderwijs terecht zijn gekomen. Zoals het er nu staat heeft het onthaalbureau drie maanden de tijd om voor alle nieuwkomers een geschikte school te vinden.

De inspanningen die het onderwijs levert, zijn enorm. We vinden dan ook dat de scholen, zeker in Gent, allemaal hun verantwoordelijkheid nemen. Zij zijn verantwoordelijk voor het leertraject van de nieuwkomers en daar hebben zij alleen de expertise en de omkadering voor. We weten echter dat nieuwkomers en de ouders, zeker als het om jonge kinderen gaat, ook op de andere domeinen

hun weg moeten kunnen vinden in deze samenleving en we kunnen de onthaalleerkrachten niet vragen om ook deze aspecten voor de nieuwkomers en hun gezinsleden op te lossen eens ze in een school zijn ingeschreven. Het zijn de onthaalleerkrachten zelf die ons signaleren dat een leertraject enkel kan gerealiseerd worden als de leerlingen zich in de maatschappelijke domeinen min of meer thuis voelen. De onthaalbureaus hebben hier de expertise voor opgebouwd door hun werking met volwassen nieuwkomers en kunnen die ook inzetten voor de minderjarigen en hun gezinsleden. Geef de onthaalbureaus dan ook de kans om de minderjarige nieuwkomers die het nodig hebben een langere begeleiding te bieden.

Nogmaals, deze werking staat of valt met het vertrouwen dat er moet zijn in elkaars competentie. Onderwijsinstellingen moeten zich gesteund voelen en niet bekritiseerd en gewantrouwd. Dit is niet altijd vanzelfsprekend. Overleg en taakafbakening zijn noodzakelijke voorwaarden.

De onthaalbureaus wachten reeds geruime tijd op de goedkeuring van het ontwerp van decreet. Zij hebben geholpen om dit ontwerp vorm te geven. Ook werden er inspanningen geleverd om alle onderdelen van een inburgeringstraject verder uit te werken. We werkten actief mee aan de totstandkoming van een draaiboek voor trajectbegeleiders voor volwassenen, door het CICI, en minderjarigen, door VZW OOPA. Ook het opstellen van einddoelen van de maatschappelijke oriëntatie, door VOCB, werd door ons gesteund. Volgende week start in Kom-Pas en in de onthaalbureaus van Sint-Niklaas en Dendermonde een project over levensloopbaanoriëntatie in samenwerking met de VDAB (SAIDA). De minister kreeg de resultaten van de studie daarover.

Alle voorwaarden zijn vervuld opdat de onthaalbureaus op een professionele manier hun opdracht verder kunnen vervullen. Wij vragen u om het ontwerp, rekening houdende met deze aandachtspunten, goed te keuren en ons het mandaat te geven om onze taak voort te zetten.

We vragen aandacht voor de wederkerigheid van het inburgeringsproces. Tegenover de inspanningen die de nieuwkomers leveren op alle domeinen van het maatschappelijk leven, moet staan dat er geen uitsluitingsmechanismen meer zijn. We vragen dat de onthaalbureaus ook de opdracht krijgen voor mogelijke vervoltrajecten en de coördinatie daarvan. Daaraan gekoppeld, moeten zij nieuwkomers in dat vervoltraject langer kunnen begeleiden. Het is noodzakelijk dat de termijn voor de traject-

begeleiding voor de minderjarigen wordt herbekeken. Zo kunnen scholen ontlast worden van bepaalde problemen van nieuwkomers, die een succesvol leertraject in de weg staan.

Met de inburgering van nieuwkomers zijn de problemen van de integratie niet opgelost. Nieuwkomers zijn immers maar een deel van de mensen die bij het integratieproces zijn betrokken. Wij maken ons even grote zorgen over de groep mensen die niet in aanmerking komen voor het inburgeringsbeleid, onder meer de duizenden mensen die wachten op een uitspraak voor hun procedure. Hun dossiers liggen wegens het last in first out-principe al geruime tijd in de koelkast. Moet er in afwachting van hun regularisatie geen inhaalbeweging gebeuren? Daarnaast zijn we even bezorgd voor alle 'oudkomers' die nooit de kans kregen om een inburgeringstraject te volgen en die op de verschillende maatschappelijke domeinen nog steeds niet kunnen participeren. Niet omdat zij dit niet willen, maar omdat hun kansen nog steeds miniem zijn.

I.2. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord en van mevrouw Veele Donceel

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Hoeveel nieuwkomers zijn er in Gent? Hoeveel daarvan bereiken jullie? Er is te weinig aanbod. Zijn het dan de meest gemotiveerden die bij jullie aankloppen?

Mevrouw Veele Donceel : De meeste cijfers staan in de bijgevoegde nota. We hadden inderdaad problemen om de doelgroep af te bakenen omdat we ons moesten baseren op algemene lijsten van het bevolkingsregister. Pas sinds mei kunnen we duidelijk bepalen of we onze doelgroep bereiken.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Uw organisatie bestaat reeds tien jaar en werkt twee jaar met het nieuwe systeem. Nu zijn er dus twee trajecten. Is het niet beter om slechts één omvattend traject te hebben? Zou dat de procedure niet inkorten?

Mevrouw Veele Donceel : Dat kan overwogen worden. We trachten anderzijds nieuwkomers zo vlug mogelijk in reguliere circuits te brengen. Ze moeten immers het Nederlands op zo veel mogelijk plaatsen kunnen spreken.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Vraagt u een specifieke begeleiding voor minderjarigen?

Mevrouw Veele Donceel : De scholen en CLB's zijn alleen verantwoordelijk voor de leertrajecten. Kinderen en hun families hebben ook andere be-

hoeften. Daarin kunnen de onthaalbureaus een rol spelen. Vaak nemen leerkrachten ook die rol op zich, waardoor zij overbelast worden. Zij zijn daarvoor immers niet opgeleid en beschikken over onvoldoende kennis. Minderjarigen hoeven niet echt een specifieke benadering; ook volwassenen volgen immers een afzonderlijk leertraject.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Hoe ziet u de coördinatie en begeleiding van de vervolgtrajecten door de onthaalbureaus? Is er voldoende samenwerking met de reguliere sector? Is het reguliere circuit voldoende divers om iedereen aan bod te laten komen?

Mevrouw Veele Donceel : Er zijn verschillende vervolgtrajecten. Er is in elk geval een zeer specifiek vervolgtraject van de VDAB. Maar de initiatieven in vervolgtrajecten zijn zeer versnipperd. Er is samenwerking en coördinatie nodig.

Het reguliere circuit doet zijn best maar heeft onvoldoende middelen voor de begeleiding van specifieke groepen. De instanties die wel inburgeringsconsulenten hebben, kunnen de taak van de begeleiding overnemen, maar de inburgeringsconsulenten van de VDAB zijn specifiek voor het werktraject verantwoordelijk. Als er dan welzijnsvragen rijzen, kunnen ook zij nog altijd in het onthaalbureau terecht.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Is er voldoende diversiteit in de vorm die de reguliere sector aanbiedt?

Mevrouw Veele Donceel : Volgens mij wel, maar we weten het niet altijd. Er zijn voldoende initiatieven die ook open staan voor nieuwkomers, op voorwaarde dat ze de taal voldoende beheersen. Maar dan zijn de eerste 120 uren van het primair traject onvoldoende.

De heer Jan Roegiers : Ik begrijp niet goed hoe u de functie van het onthaalbureau met betrekking tot de minderjarigen ziet: vervult het een coördinerende rol om minderjarigen wegwijs te maken in de maatschappij of ziet u het eerder als een traject zoals dat ook voor de meerderjarigen bestaat?

Er bestaat nogal wat discussie over de cijfers. Tijdens het schooljaar 2001-2002 waren er in Gent 3.204 nieuwkomers. Hoeveel aanvragen waren er voor een inburgeringstraject? Wat was uw aanbod? Hebt u weet van mensen die daardoor niet zijn gestart? Hebt u ook cijfers over het aantal mensen dat in de loop van het traject hebben afge-

haakt ? Wat zijn de belangrijkste redenen daarvoor ?

Mevrouw Veerle Donceel : Ook in Gent komen zeer veel jonge mensen aan, die hebben allemaal recht op onderwijs. De bevolkingsdienst geeft ons ook de lijst van de minderjarigen, we schrijven hen allemaal een brief. Niet iedereen van hen heeft een specifieke trajectbegeleiding nodig. De trajectbegeleiders van de volwassenen die in Kom-Pas zitten, bereiken via deze mensen ook de kinderen in de gezinnen.

Anderen hebben echter specifiekere noden omdat ze uit de boot vallen voor het volgen van een inburgeringstraject. Daar zijn schrijnender toestanden te melden : dat gaat om mensen in een zeer precair verblijf. De vraag om trajectbegeleiding zou moeten komen vanuit scholen, CLB's of trajectbegeleiders.

Mevrouw Patricia Ceysens, voorzitter : De cijfers vindt u zeer gedetailleerd in het rondgedeelde document.

De heer André Denys : Ik ben het met mevrouw Donceel eens dat inburgering een poort moet zijn naar een grotere emancipatie van de allochtone bevolking. Taallessen zijn daarbij niet voldoende, ook een goed onderbouwde maatschappelijke oriëntatie is nodig. Maar de cursussen die hierover gegeven worden, gaan enkel over praktische zaken en handelen niet over onze cultuurpatronen. Moet er niet gewezen worden op de kernwaarden van onze westerse samenleving en gebeurt dat ?

Men zegt mij dat het meestal mannen zijn die het inburgeringstraject volgen. Kent u de man-vrouw-verhouding in het aantal nieuwkomers en hun participatie ?

Uw onthaalbureau werkt al samen met een aantal onderwijsinstellingen voor taalcursussen. Een aantal instellingen zijn in uw tekst opgesomd. Zijn er nog andere onderwijsactoren die taalcursussen geven voor allochtonen ? Hoe verloopt de samenwerking met de VDAB in de vervolgttrajecten ?

U stelt dat inburgering een wederkerig proces moet zijn. De overheid moet volgens u het aanbod verhogen. Bent u dan ook voor een verplichting vanwege de allochtonen ? (antwoord zie I, 5)

I.3. Toelichting door mevrouw Jeanne Van Dael, beleidsmedewerker Dienst Integratie Antwerpen (DIA)

Mevrouw Jeanne Van Dael : In Antwerpen vormen het onthaalbureau en de integratiedienst één organisatie. Onze visie is gebaseerd op de praktijkervaring van de jongste zes jaar. Zelf zal ik het hebben over inburgering als een belangrijk onderdeel van een ruimer integratiebeleid waarin diversiteit en gelijke kansen centraal staan. De heer Boujedain zal vooral ingaan op het Antwerpse inburgeringsprogramma en een aantal praktijknoden signaleren.

Dat er een Vlaams decreet over inburgering komt, is volgens ons een goede zaak : het zal ons werk een structurele basis en continuïteit bieden. De inhoudelijke doelstellingen die wij met ons lokaal inburgeringsprogramma nastreven, vinden wij terug in het ontwerp van decreet. In die zin biedt het een erkenning van ons werk en een versterking van het lokale niveau. Het reikt ons instrumenten aan om de bestaande inburgeringstrajecten nog beter te maken en ons bereik te verhogen.

Het is ook een belangrijk signaal voor de duizenden nieuwe Vlamingen die in de voorbije jaren het inburgeringstraject hebben doorlopen : het beleid maakt immers duidelijk dat het hun vrijwillige inspanningen waardeert en hun wil om in te burgeren ernstig neemt.

Inburgering is zowel een eis als een belofte. We vragen nieuwkomers zich in te burgeren om daarvoor een volwaardige burger te worden. Maar in heel deze discussie is men het ruimere kader uit het oog verloren. Het lijkt alsof integratie begint bij en eindigt met Nederlandse taallessen, maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding. Uit de praktijk blijkt dat het niet zo simpel is. Eigenlijk begint het pas wanneer men het inburgeringstraject afgelegd heeft. Inburgering is een noodzakelijke voorwaarde voor integratie, maar inburgering alleen volstaat niet. Even belangrijk en noodzakelijk is een gelijkekansenbeleid en een diversiteitsbeleid waarbij we de volledige samenleving dienen te betrekken.

Hoe maken we inburgering zinvol ? Waarin willen we de nieuwkomers eigenlijk inburgeren ? Ik denk dat het enige correcte antwoord op die laatste vraag volwaardig burgerschap is. Als we van een nieuwkomer eisen dat hij zich inburgert, dan moeten we hem ook volledige inburgering beloven. De vraag is uiteraard of wij deze eis en belofte hard

kunnen maken. Dat kan mits we actieve inburgering combineren met een gelijkekansen- en diversiteitsbeleid. Omdat we er terdege rekening mee moeten houden dat onze samenleving heel divers is, moeten we werk maken van gelijke kansen in onderwijs, op de arbeidsmarkt enzovoort. Anders geven we de nieuwkomers valse hoop. Nogal wat hooggeschoolde nieuwkomers hebben vrijwillig en snel Nederlands gestudeerd, vervolgens werk gezocht maar er geen gevonden.

Wij geven die mensen een certificaat na de opleiding, maar kunnen hen niet beschermen tegen discriminatie op de arbeidsmarkt, kunnen hun talenten niet valoriseren of hun diploma's niet homologeren. Het certificaat garandeert evenmin dat nieuwkomers hun kinderen kunnen inschrijven in de school die zij verkiezen. Zonder gelijkekansenbeleid leidt inburgering misschien tot frustratie. Wij zijn voorstander van een doortastend en dwingend inburgeringsbeleid, maar dat kan pas slagen in combinatie met een even dwingend en doortastend gelijkekansen- en diversiteitsbeleid. Het moet dus van twee kanten komen.

Wat houdt een actief diversiteitsbeleid allemaal in ? De overheid kan een eigentijds en dus veelkleurig personeelsbeleid voeren en de private sector aansporen om een vergelijkbaar personeelsbeleid te voeren. Vacatures kunnen op een gerichte manier bekendgemaakt worden. Allochtonen kunnen expliciet aangemoedigd worden om te solliciteren.

Cultuurspecifieke discriminatie tijdens selectieproeven moet verdwijnen. De nationaliteit mag niet langer een voorwaarde zijn voor een statutaire functie. De talenten van hooggeschoolde nieuwkomers moeten gevaloriseerd worden en hun diploma's gehomologeerd. We kunnen hun ook gerichte stages aanbieden.

In het beleid van maatschappelijke instellingen als sportclubs, scholen, musea, politiekorpsen of gemeenteraden moet de diversiteit van onze samenleving beter zichtbaar zijn. Nieuwkomers moeten kunnen doorstromen naar de reguliere instellingen. Ten slotte moeten we datgene wat we allemaal gemeenschappelijk hebben, duidelijk definiëren. Binnen die grenzen moeten we iedereen de kans geven vrij te bewegen.

Het actieve gelijkekansenbeleid is een onderdeel van het diversiteitsbeleid. Als op alle domeinen een beleid wordt gevoerd dat uitgaat van de verscheidenheid binnen onze samenleving, verdwijnt de kansongelijkheid gedeeltelijk.

Taallessen voor oudkomers vallen onder het gelijkekansenbeleid. In Antwerpen wordt daarvoor het Huis van het Nederlands opgericht in het kader van het Vlaamse onderwijsbeleid. Hun andere behoeften moeten zo veel mogelijk door de reguliere organisaties bevredigd worden. Wij vergelijken hen eigenlijk met de andere kansarmen.

Om gelijke kansen af te kunnen dwingen, dient het allochtone middenveld versterkt te worden. Allochtone verenigingen dienen gesteund te worden door de overheid. Tegelijkertijd kan de overheid een bepaalde richting aangeven.

I.4. Toelichting door de heer Hassan Boujedain, coördinator, Project Integratie Nieuwkomers Antwerpen (PINA)

De heer Hassan Boujedain : Ik zie veel punten van overeenstemming tussen de doelstelling uit het ontwerp van decreet en de doelstelling waarmee wij zes jaar geleden van start zijn gegaan in Antwerpen. Wij staan bijgevolg achter het uitgangspunt : volwaardige participatie van nieuwkomers in de maatschappij. Wij werkten zes jaar geleden rond zelfredzaamheid van nieuwkomers opdat ze een beroep zouden kunnen doen op de reguliere diensten.

In Antwerpen zijn er naar schatting 3.000 nieuwkomers die tot de doelgroep behoren. We hebben nog altijd geen juist zicht op het exacte aantal vanwege de federale registratie. Jaarlijks melden zich ongeveer 2.000 nieuwkomers in Antwerpen. Van de 1993 nieuwkomers die zich vorig jaar hebben aangemeld, deden 928 dat spontaan.

Het inburgeringsprogramma bestond vroeger alleen maar uit maatschappelijke oriëntatie. Voor de Nederlandse lessen deden wij een beroep op reguliere voorzieningen als de Centra voor Volwassenenonderwijs of basiseducatie. Sedert twee jaar kunnen we zelf Nederlandse lessen organiseren dankzij de Vlaamse middelen.

Trajectbegeleiding is het belangrijkste onderdeel van inburgering omdat we mensen moeten kunnen begeleiden. We moeten duidelijk weten wie de nieuwkomer is, wat hij wil en wat hij kan. Dan pas kunnen we een correct traject uitstippelen.

Als we de nieuwkomers niet begeleiden, is het risico van uitval groter. Dat is noch voor de nieuwkomers, noch voor de samenleving aangewezen. Het is een goede zaak dat trajectbegeleiding expliciet genoemd wordt als methode.

Toch hebben we enkele opmerkingen over de manier waarop het gedefinieerd wordt in het ontwerp van decreet. Een traject van vier of vijf maanden is te kort om de nieuwkomers zelfredzaam te maken. Vier maanden trajectbegeleiding blijkt te kort voor échte inburgering. Want inburgering is ook inwijken in verenigingen, sportclubs enzovoort. Wij pleiten dus voor een langere periode voor deze trajectbegeleiding.

Ook de vorming van de trajectbegeleiders is zeer belangrijk. Meestal zijn de begeleiders zelf allochtoon omwille van hun talenkennis. Taal is weliswaar belangrijk, maar ook de methodiek is dat. Een goede opleiding en vorming van de trajectbegeleiders is dus onontbeerlijk.

Wat de maatschappelijke oriëntatie betreft, pleiten wij voor opsplitsing in twee luiken. Enerzijds moet er een cursus zijn waarin bijvoorbeeld de basisprincipes van de Grondwet aan bod komen. Anderzijds moet alles wat te maken heeft met waarden en normen “op het terrein” geleerd worden. Gesprekken en debatten tussen autochtonen en allochtonen, en bezoeken aan buurthuizen en scholen kunnen daarbij zeer nuttig zijn.

De uitval bij deze maatschappelijke oriëntatie bedraagt iets minder dan 10 procent, en is vooral te wijten aan tewerkstelling en een onaangepast cursusaanbod.

De Nederlandse taallessen zijn uiterst belangrijk. De omvang van de cursus blijkt echter onvoldoende : het door de VDAB vereiste niveau wordt door 30 procent van de cursisten niet bereikt. Wij pleiten ervoor het urenpakket uit te breiden. Bovendien zou het secundair traject naadloos moeten kunnen aansluiten. Het gebeurt veel te vaak dat er meer dan twee maanden wachttijd is alvorens met het vervolgetraject gestart kan worden.

I.5. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van mevrouw Veerle Donceel, mevrouw Jeanne Van Dael en de heer Hassan Boujedain

De heer Chokri Mahasinne : Wordt het vervolgetraject ook opgevolgd ? Bestaan er cijfers over het aantal cursisten in dat secundaire traject ?

Ik weet dat mijn volgende vraag heel moeilijk eenduidig te beantwoorden is, maar hebt u enig idee wat het gemiddelde minimum aantal lesuren zou moeten zijn om een degelijk niveau te bereiken in de cursus Nederlands als tweede taal ?

Hoe komen de nieuwkomers die nu een cursus volgen bij u terecht ? Bodden ze zich spontaan aan ? Werden ze opgezocht ? Wordt er geselecteerd, en zijn er ook weigeraars ? Bestaan hierover cijfers ?

Wat moet ik mij voorstellen bij de inhoud van de cursus Nederlands ? Gaat het om functioneel Nederlands of werd eerder theoretisch gedacht ? Veranderde de inhoud in de loop van de jaren ? Ligt de inhoud volledig vast of wordt er gedifferentieerd naargelang niveau en milieu ?

Waarover precies gaat de cursus maatschappelijke oriëntatie ? Welke zaken worden bijvoorbeeld vermeld in verband met basiswaarden in onze samenleving, en hoe worden ze overgedragen ?

Wat bedoelt u precies met de versterking van de allochtonen op het middenveld ? Hoe wil u dat concreet gaan doen, en welke rol zou u hen willen geven ?

De heer Sven Gatz : Wat is de motivatie van mensen om het inburgeringstraject te volgen ? Welke zaken spelen daar mee ? Hoe speelt u daarop in, en hoe zou u willen dat het beleid daarop inspeelt ?

De heer Jan Van Duppen : In wat hier aan bod kwam, voel ik dat gepleit wordt voor “meer van wat reeds is”. Is het zo dat een louter kwantitatieve ingreep een oplossing zou bieden ?

Er werd beweerd dat er, zelfs na het volgen van het traject, én zelfs bij hooggeschoolden, toch nog een discriminatie op de arbeidsmarkt bestaat. Bestaan daar cijfers over ?

Wat wordt precies bedoeld met het verhogen van de zelfredzaamheid van de nieuwkomers ? Mijn inziens zijn de mensen die hier aankomen juist diegenen die reeds zeer zelfredzaam zijn. Waren ze dat niet, dan zouden ze immers gewoon in hun eigen land gebleven zijn en zouden ze hier ook nooit geraakt zijn. Wat is uw visie hierop ? De situatie van de minderjarigen is uiteraard een ander verhaal.

Men vraagt dat de cursussen naadloos op elkaar zouden aansluiten. Mijn indruk was dat het hier gaat om mensen met een gigantische zelfredzaamheid. Dan vraag ik me af of men het Nederlands in de tussentijd niet op een andere manier kan gebruiken. Men vraagt echter aan de mensen dat ze zouden wachten en men geeft hen de indruk dat anderen de problemen in hun plaats zullen oplossen. In feite komt het erop aan dat de mensen hun eigen talenten ontplooiën.

De heer Roland Van Goethem : U hebt gevraagd dat u op meerdere terreinen zou kunnen werken. Wat is het kostenplaatje van deze desiderata ?

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : De nota bevat een pleidooi voor een langer primair traject. Wordt het risico op afhaken daarmee niet groter ? Moet er niet meer diversiteit komen in de trajecten ?

Waar plaatsen jullie de verantwoordelijkheid voor het regelen van een naadloze overgang, bij de VDAB of bij de inburgeringsprojecten ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Er is een zekere spanning tussen het volgen van een cursus en het aanvaarden van werk, zeker bij mensen die dringend geld nodig hebben. Vormen mensen die werk aanvaarden zonder voldoende Nederlands te kennen geen gevaar voor zichzelf en voor anderen, bv. omdat ze veiligheidsvoorschriften niet kunnen lezen ?

Het begrip nieuwkomers dat de Vlaamse overheid hanteert, slaat eigenlijk niet op het totaal aantal nieuwkomers. De steden kunnen met hun eigen middelen een aanbod organiseren voor andere groepen, zoals Gent heeft gedaan voor de minderjarigen. Maakt dit ontwerp van decreet dat niet onmogelijk ? Wat zal er gebeuren met de SIF-middelen na de afschaffing van het SIF in januari van volgend jaar ?

Netwerking is een belangrijk aspect van trajectbegeleiding. Dat vraagt echter veel organisatorisch talent. Loopt dat aspect van de werking vlot ?

Veel misverstanden hebben te maken met een verschillende interpretatie van begrippen. Daarom vraag ik me af waarom de communicatie met de buitenwereld zo stroef is. Waarom horen we niet meer positieve verhalen ? Ik kan me bijvoorbeeld voorstellen dat de publieke opinie positiever zou staan tegenover deze mensen indien men zou weten dat ze over het algemeen hoger geschoold zijn.

De heer André Denys : De grote interesse bij de nieuwkomers voor het inburgeringstraject verheugt me. Van de 3.000 nieuwkomers hebben er zich blijkbaar 2.000 vrijwillig ingeschreven. Wat gebeurt er dan met de 1.000 anderen ?

Verder vrees ik dat men bij de allochtonen valse verwachtingen creëert. Men kan immers geen tewerkstelling garanderen, ook niet voor autochtonen. Een betere begeleiding kan natuurlijk wel.

Al bij al heb ik de indruk dat de intenties goed zijn, maar dat men meer aan follow-up moet doen. Ik vraag me af – en misschien is dat in strijd met de geest van het ontwerp van decreet – of het onthaalbureau niet beter een coördinerende rol zou spelen. Het zou zich kunnen beperken tot de eerste opvang en het onderdeel maatschappelijke oriëntatie. Voor het aspect tewerkstelling zou het dan kunnen samenwerken met de VDAB en voor de taalopleiding met het reguliere onderwijs.

De heer Chokri Mahassine : Ik hoorde dat het aantal uren NT2 te klein is en dat de overgang naar de vervoltrajecten niet verzekerd is. Waarom kan men het onderdeel NT2 niet laten organiseren door de reguliere sector ?

Mevrouw Patricia Ceysens, voorzitter : Ik hoorde hier dat er eigenlijk meer lessen nodig zijn. Ik vrees echter dat het niet haalbaar is het aantal contacturen gevoelig uit te breiden. Kan men die contacturen niet beperken door het inschakelen van geavanceerde communicatietechnieken ? Men zou bijvoorbeeld een aantal standaardelementen van maatschappelijke oriëntatie op video kunnen zetten of de taal aanleren met cassettes. Dat vergt van de deelnemers natuurlijk de juiste attitude.

Ik heb de indruk dat het onthaalbureau een soort van trechter vormt wat NT2 betreft. Achter die trechter zit de grote uitval. Er komen veel mensen aan en sommigen onder hen kunnen terecht in het traject. Andere mensen raken we kwijt. Ze kunnen proberen om zich elders voor een cursus in te schrijven. Kunnen jullie niet helpen door een voorafname op NT2 voor nieuwkomers ?

Mevrouw Veerle Donceel : Mijn collega heeft reeds geantwoord op de vraag over de kernwaarden van onze samenleving. De vraag wat die kernwaarden dan wel zijn, is niet eenvoudig te beantwoorden. Wij gaan er bijvoorbeeld vanuit dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens erg belangrijk is. Waarden zoals bijvoorbeeld democratie zijn daarin vervat. Daarbij kiezen wij een praktische aanpak boven een theoretische. We doen dat bijvoorbeeld door de deelnemers medezeggenschap te geven in de onthaalprojecten. Het is de taak van de maatschappelijke oriëntatie om mensen vaardigheden te leren om zich in een democratisch geheel te kunnen bewegen.

De verhouding tussen mannen en vrouwen is min of meer gelijk, zowel bij de Turkse als de Marokkaanse bevolkingsgroep. De stad Gent heeft expliciet gevraagd om dat voortdurend in het oog te

houden. Als we een verschil vaststellen, gaan we op huisbezoek bij de vrouwen.

De samenwerking op het vlak van welzijn en onderwijs verloopt zeer vlot in Gent. Sinds twee jaar is ook de VDAB een heel belangrijke partner om de secundaire trajecten verder uit te bouwen, en ook voor overleg. Gent is een voorbeeld van de naadloze aansluiting van het primaire op het secundaire traject wat de VDAB betreft.

Als aan de voorwaarden wordt voldaan, met name een behoeftedekkend aanbod en een serieuze uitbouw van de secundaire trajecten, dan ben ik bereid om te praten over een eventuele verplichting.

We proberen om een zicht te krijgen op het aantal cursisten in een vervoltraject. Totnogtoe was het niet de taak van een onthaalbureau om dat nauwgezet op te volgen. We beschikken over weinig tastbare gegevens. Het cliëntvolgsysteem staat niet toe om dat in kaart te brengen. We zijn zelf vragende partij. Het is immers stimulerend om te weten waar iemand die een inburgeringscursus heeft gevolgd, zich na een aantal jaar bevindt.

Wat NT2 betreft, is de vraag hoe lang het duurt om een taal onder de knie te krijgen. Dat is moeilijk te bepalen.

De cursussen Nederlands worden voortdurend veranderd en aangepast.

De Centra voor Volwassenenonderwijs geven de cursussen NT2 in het primaire traject, niet de onthaalbureaus. We hebben ervoor gezorgd dat aan alle nieuwkomers hetzelfde programma wordt gegeven. Binnenkort komen er richtlijnen voor de eerste 120 uur van het primaire traject zodat dat overal hetzelfde is. Er is pas een differentiatie volgens de behoefte vanaf de tweede 120 uur. Dan zijn er specifieke modules zoals de VDAB die aanbiedt, met name cursussen Nederlands voor technische en administratieve beroepen en de social profit. Mensen die naar de VDAB gaan, krijgen dus eerst een stuk van het taalpakket en stappen nadien in de beroepsopleiding. Wie niet naar de VDAB gaat, moet verplicht het normale pakket van de CVO's volgen. Dat is een intensieve cursus Nederlands die bestaat uit 1.200 uur en 1 jaar duurt.

De heer Jeanne Van Dael : Met de uitdrukking over eis en belofte willen we erop wijzen dat er nog meer nodig is dan inburgering, maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding in het Nederlands. Het inburgeringsdecreet is een goede zaak, maar het is belangrijk om ook op andere domeinen in-

spanningen te leveren. Het is inderdaad niet mogelijk om een garantie op werk te geven. De specifieke situatie van nieuwkomers en allochtonen in het algemeen vraagt wel bijzondere aandacht. De diverse samenleving is niet vertegenwoordigd bij de overheid en de maatschappelijke instellingen. Daar zijn nog altijd weinig allochtonen aanwezig. Dat is in eerste instantie de strekking van de opmerking die we hebben gemaakt.

Hoe zien we de versterking van het allochtone middenveld concreet ? Heel veel allochtonen die in Vlaanderen en België verblijven, organiseren zich in verenigingen. De groepen die hier langer aanwezig zijn, bijvoorbeeld de Marokkaanse en Turkse, hebben een sterkere organisatie. Groepen die hier minder lang zijn, beginnen zich ook te verenigen, zoals bijvoorbeeld de Afrikaanse groepen. Het is zeer goed dat groepen zich verenigen, met elkaar overleg plegen en hun gemeenschap op die manier versterken. Voor nieuwkomers kunnen dergelijke verenigingen een middel zijn om zich hier thuis te voelen en hun stem te laten vertolken. We zien verenigingen van allochtonen ook als een zeer belangrijke gesprekspartner. Dergelijke verenigingen hebben evenwel niet altijd de mogelijkheid om dat op een goede manier te doen. Beginnende groepen hebben ondersteuning nodig. De overheid kan daar een rol spelen, bijvoorbeeld door kadervorming te organiseren voor mensen die in een vereniging actief zijn zodat ze die beter kunnen uitbouwen.

De heer Hassan Boujedain : De naadloze overgang van het primaire traject naar het secundaire is niet voor alle nieuwkomers nodig. Men moet wel beseffen dat gaan werken alleen niet voldoende is. Mensen moeten ook de taal leren en actief zijn in hun buurt. Niet iedereen moet dezelfde programma's volgen. Het komt erop aan de mogelijkheid te krijgen om maatwerk te leveren en na het primaire traject ook verder te werken op socio-cultureel vlak, in het verenigingsleven en in de wijken.

In Antwerpen is de doelgroep altijd op dezelfde manier omschreven. Er is nu beslist om binnen het Stedenfonds middelen vrij te maken voor het inburgeringsbeleid, maar ook een deel van die middelen te besteden aan een minimumopvang van niet-doelgroepen van het inburgeringsbeleid. Die laatste hebben immers ook basisinformatie nodig over onderwijs, huisvuilophaling enzovoort.

Mevrouw Veerle Donceel : Hetzelfde geldt voor Gent. De doelgroep van inburgering is altijd dezelfde geweest voor de middelen van het SIF als voor de Vlaamse Gemeenschap.

De heer Hassan Boujedain : De VDAB heeft middelen gekregen om vervolgotrajecten te organiseren, maar de aansluiting op de primaire projecten is niet altijd naadloos. We moeten zorgen dat er voldoende uren beschikbaar zijn voor een basisaanbod. Voor de nieuwkomer is het niet zo belangrijk wie voor die uren instaat, of dat nu de VDAB, het onthaalbureau of een onderwijsinstelling is.

Mevrouw Marijke Dillen : Mevrouw Van Dael pleit voor het stimuleren van het verenigen van de nieuwkomers, maar staat dit niet haaks op de integratiedoelstelling die wordt nagestreefd ? Als nieuwkomers zich verenigen met landgenoten, blijven ze hun eigen taal spreken en hun eigen gewoonten koesteren. Dat stel ik dagelijks vast in Antwerpen. Hoe kunnen zij dan Nederlands leren ?

De heer André Denys : Er zijn geen problemen met de naadloze aansluiting in Gent, maar wel in Antwerpen ?

Mevrouw Jeanne Van Dael : Er zijn in Gent geen problemen met de vervolgotrajecten bij de VDAB.

De heer André Denys : De heer Boujedain vraagt om het socio-culturele werk te ondersteunen. De middelen van de overheid zijn echter beperkt en we moeten prioriteiten vastleggen. Persoonlijk vind ik dat we eerst het aanbod van inburgering – namelijk taallessen, maatschappelijke oriëntatie en arbeidsbemiddeling – moeten maximaliseren voor de nieuwkomers. Daarna kunnen de oudkomers aan bod komen, het socio-culturele werk komt op de derde plaats. Bent u het daarmee eens ?

Mevrouw Jeanne Van Dael : Mensen die zich verenigen, blijken volgens onderzoek veel socialer te zijn, omdat zij het gewoon zijn om dingen aan te pakken in groep. De overheid beschikt op deze manier ook over een gesprekspartner, wat de communicatie bevordert. En communicatie is een sleutelwoord. Volgens mij staat het verenigen van nieuwkomers dus zeker niet haaks op de integratiedoelstelling.

De heer Hassan Boujedain : Volgens mij moeten er geen keuzes worden gemaakt. Het socio-culturele luik is even belangrijk als de rest. Daarnet werd nog een vraag gesteld over het omgaan met de Belgische cultuur. De cursus maatschappelijke oriëntatie werkt hieraan, maar we moeten ook proberen ervoor te zorgen dat mensen individueel bij verenigingen terecht kunnen. Dat bewerkstelligt de integratie. Een volgorde van prioriteiten vooropstellen is gevaarlijk. Als we de trajectbegeleiding ontkopen,

geven we onthaalbureaus de ruimte en tijd om waar nodig ook die taak op te nemen.

II. Standpunt van het provinciaal of intergemeentelijk niveau

II.1. Toelichting door mevrouw Karen Vanbrabant, onthaalbureau regio Dendermonde

Mevrouw Karen Vanbrabant : Ik zal proberen niet in herhaling te vallen. De visie van het intergemeentelijk onthaal stemt op verschillende punten overeen met de visie van de vorige sprekers. Ik zal enkel de verschilpunten benadrukken.

Ik ben coördinator en trajectbegeleider van het intergemeentelijke onthaalbureau regio Dendermonde en spreek dus uit ervaring. Ons onthaalbureau is eigenlijk zeer klein : we hebben jaarlijks veertig gesubsidieerde projecten, die wel zijn verspreid over het Scheldeland, een tiental gemeenten rond Dendermonde en Wetteren. Door die spreiding verschilt onze werkwijze enorm van de stedelijke initiatieven, waarvan er maar drie zijn in Vlaanderen. De andere 23 onthaalbureaus werken intergemeentelijk. De basis is natuurlijk dezelfde : ook wij bieden lessen Nederlands, maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding aan, ook wij bouwen een netwerk uit.

Ik ga in op een aantal concrete verschilpunten met de stedelijke initiatieven. Ten eerste is er het grote verschil van de regio. Wij werken met tien gemeenten en doen dus ook in tien gemeenten aan werving. Deze werving is veel intensiever en actiever, omdat de nieuwkomer niet om de hoek woont. Wij werven via brieven en tijdsintensieve huisbezoeken. Het voordeel is dat we zo de zwakkere groepen sneller bereiken. Onthaalbureaus kunnen 20 percent van de instroom bedienen. Deze doelstelling wordt snel bereikt als mensen je zelf opzoeken. Door onze werkwijze denken we vlugger minder zelfredzame personen te bereiken. Ook de uitbouw van het netwerk, de cursus maatschappelijke oriëntatie met lokale informatie, de trajectbegeleiding en de doorverwijzing naar socio-culturele en psycho-sociale organisaties moeten gebeuren in tien gemeenten.

Een tweede groot verschil zijn de taalgroepen waarmee we binnen één cursus worden geconfronteerd. In een groep van dertig nieuwkomers moeten we tien tot twaalf talen gebruiken om met die nieuwkomers te communiceren. Dit impliceert een volledig andere organisatie van het aanbod, waar-

bij zeer kort op de bal moet worden gespeeld. Zo gaan wij op zoek naar tolken.

Gezien de korte duur van het primaire traject moet in de cursus maatschappelijke oriëntatie heel wat informatie worden aangeboden en aan heel wat competenties worden gewerkt, zoals in het ontwerp van decreet staat vermeld. Het gebruik van een taal die de nieuwkomer kent, is dan ook onontbeerlijk. In Dendermonde lossen we dit op met een experiment : een cursus maatschappelijke oriëntatie met simultaanvertaling in twaalf talen, wat zeer goed werkt.

Ook op het vlak van scholing en analfabetisme noteren we grote verschillen met de stedelijke gebieden. Een groter onthaalbureau met meer trajecten is alvast geen oplossing, aangezien ook de spreiding dan groter is. Het aanbod moet worden georganiseerd binnen een bepaalde afstand van de woonplaats van de nieuwkomer. Dit alles vraagt extra tijd, van de trajectbegeleiders, van het aanbod en van de nieuwkomers.

Een ander verschil is de hogere drempel bij intergemeentelijke initiatieven. Niet alleen moet de nieuwkomer meer kilometers afleggen, de werving moet ook veel intensiever zijn. Denk maar aan de huisbezoeken waarover ik het al had.

Buiten de grote steden is het aanbod aan socio-culturele en psycho-sociale organisaties natuurlijk ook veel kleiner. Als er al een aanbod is, kan dat zelfs vaak niet in de tweede landstaal.

Wat doe je dan met een nieuwkomer die hier twee maanden is, als moedertaal Thaïs spreekt en die psycho-sociale hulp nodig heeft ? Dit vraagt een zeer intensieve begeleiding. Wij verwijzen deze mensen meestal door naar Gent of Brussel, maar dan is de afstand groter en zijn weer andere vaardigheden vereist. En de tijd die we hebben, is beperkt.

Ik geef enkele concrete opmerkingen bij het ontwerp van decreet. Mijn belangrijkste opmerking betreft artikelen 11, 14, tweede lid, 8 en 4 en het ontwerp van decreet in zijn geheel en heeft betrekking op de trajectbegeleiding. Het ontwerp van decreet dat enkel het primaire traject in detail behandelt, stelt een aantal prachtige doelstellingen voorop. Het is trouwens alleen in het primaire traject dat trajectbegeleiding een duidelijke plaats heeft.

Ik geef een aantal voorbeelden van de inhoud van het ontwerp van decreet : een traject op maat van de nieuwkomer, de toeleiding naar reguliere voor-

zieningen, de ontwikkeling van basiscompetenties bij de cursus maatschappelijke oriëntatie – er moet interactief worden gewerkt, er mag niet louter kennis worden overgebracht, maar er moet ook worden gewerkt aan het in de praktijk brengen van belangrijke kennis van de maatschappij –, de uitbouw van een netwerk en ervoor zorgen dat personen in staat zijn om actief aan een eigen levensloopbaan te werken. Dit alles moet worden bereikt binnen het primaire traject, dat tot één jaar kan duren volgens het ontwerpdecreet.

Het gaat om enorm belangrijke doelstellingen, die evenwel niet verwezenlijkbaar zijn op vier tot vijf maanden. Het is niet verstandig om te blijven rekenen op gemotiveerde mensen die, in deze experimentele periode, van alles en nog wat blijven doen dat zij eigenlijk niet hoeven te doen. Het zou verspilling zijn om al het geld, de energie en de tijd die men gedurende die periode heeft geïnvesteerd, verloren te laten gaan.

De eerste vier maanden van de trajectbegeleiding, het primaire traject dus, worden voor sommige nieuwkomers voornamelijk besteed aan het oplossen van randproblemen op het vlak van huisvesting, juridische en socio-culturele problemen enzovoort. Aan bepaalde voorwaarden moet absoluut worden tegemoetgekomen, wil een nieuwkomer zich kunnen concentreren op het pakket dat hem/haar wordt aangeboden. Pas daarna kan men aan het pakket deelnemen. Een stroomversnelling treedt pas op na zes tot negen maanden. Dan begint het Nederlands te vlotten en zijn de randvoorwaarden vervuld, zodat men actief aan zijn zogeheten levensloopbaan kan gaan werken. De situatie van vluchtelingen is in dat verband kenschetsend. Zij worden in eerste instantie opgevangen in een centrum met een uitgebouwde omkadering. Van zodra hun aanvraag ontvankelijk is verklaard, moeten zij het verder zelf oplossen. En dan komt het onthaalbureau op de proppen.

Doorverwijzing na vier, vijf maanden is voor velen alleen al vanwege de taal onmogelijk. De onthaalbureaus hebben nochtans zelf heel wat kennis in huis, bij de trajectbegeleiders, of doen een beroep op netwerken van tolken. Wij stellen voor dat, als een beperkt pakket Nederlands kan worden aangeboden door de onthaalbureaus – en wij kunnen ons daarin vinden – en een overdracht moet gebeuren, geen overdracht te doen wat betreft de trajectbegeleiding of de regie van het traject. Want pas na de voltooiing van het primaire traject is regie mogelijk.

Het nemen van verantwoordelijkheid inzake opvolging is alleen realiseerbaar als de verantwoordelijken worden benoemd. Dat is niet het geval in het ontwerp, behalve voor wat de VDAB betreft. Rekenen op goodwill is geen veilige basis. Geef dus het onthaalbureau een regiefunctie. De bedoeling van een cliëntvolgsysteem is toch de opvolging van het inburgeringstraject ?

De termijn van één maand voor aanmelding na inschrijving in de gemeente, die in artikel 12 wordt genoemd, is – zeker intergemeentelijk – veel te kort. Op die tijd kan men onmogelijk iedereen bereiken. Wij nodigen iedereen wel uit per brief, maar begrijpen ze die brief wel ? Niet alleen analfabetisme komt hier in het spel, maar in de eerste plaats blijft het ook gissen naar de taal van de nieuwkomer. Daarom zijn huisbezoeken nodig en dus een termijn van minimum drie maanden.

Lid 1 van artikel 6 stelt dat elke gemeente een onthaalbeleid organiseert. Maar is dat afdwingbaar ? En door welke instantie ? Zijn er sancties als een gemeente in gebreke blijft ? Hoe wordt een en ander georganiseerd ? De Raad van State merkt op dat bij gebrek aan specifieke regeling, het decreet van 2001 over de intergemeentelijke samenwerking van toepassing is. Wij vrezen dat dit niet werkende en lompe gedachten zal opleveren. In Oost-Vlaanderen bijvoorbeeld gaat het om 64 gemeenten. Probeer maar eens een raad van bestuur met 64 mandatarissen bij elkaar te krijgen.

Afgezien van de problemen die wij hebben met de term, vragen wij ons ook af wat het voordeel is van een attest van inburgering. Een attest biedt normaal gezien toegang tot iets anders. Dat begrijpen de nieuwkomers, van wie trouwens velen hooggeschoold zijn. Maar toegang tot wat ? Voor het attest Nederlands is dat duidelijk : het biedt toegang tot de vervolgopleiding Nederlands. Wat biedt het attest van inburgering ?

II.2. Toelichting door de heer Winand De Smet, directeur Welzijn provincie Antwerpen, Vereniging van Vlaamse Provincies (VVP)

De heer Winand De Smet : Ik vertolk het standpunt van de VVP.

Het klopt dat de onthaalrealiteit van Gent en Antwerpen heel anders is dan de meer dan 20 andere Vlaamse bureaus. Er bestaat over het algemeen een te grote kloof tussen de huidige organisatievorm van het onthaalbeleid in de Vlaamse praktijk en de vorm en schaal die het ontwerp vastlegt. Er wordt gesproken van onthaalbureaus voor 30 tot

40 gemeenten tegelijk. Men gewaagt zelfs van 7 bureaus voor heel Vlaanderen, één per provincie en één voor elk van de twee grote steden.

De provincies zijn al jaren met onthaalbeleid bezig, maar hun ervaring is methodologisch en structureel zeer uiteenlopend. Twee provincies hebben een eigen dienst, een provinciaal integratiecentrum, opgezet, de andere drie werken samen met VZW's die erkend en gesubsidieerd worden door de Vlaamse overheid. Hun rol is het pro-actief op gang brengen van onthaalbureaus, de samenwerking tussen gemeenten tot stand te brengen en financieel bij te dragen. Maar over dat alles staat niets in het ontwerp. Wij wensen dat het in die zin wordt gewijzigd. Als men 30 tot 40 gemeenten wil laten samenwerken, spreekt men immers over een intermediaire structuur en de provincies zijn nu net al jaren op die schaal actief. Alleen rekenen op intergemeentelijke samenwerking garandeert onvoldoende dat het onthaalaanbod heel Vlaanderen zal dekken. Wat het ontwerp voorstelt, dreigt heel wat samenwerkingsproblemen te veroorzaken. Zo zal iemand uit Mortsel niet terecht kunnen bij een bureau van de vlakbij gelegen stad Antwerpen, maar doorverwezen worden naar een provinciaal bureau, dat misschien in Mechelen, Willebroek of Turnhout is gevestigd.

Het is de taak van de overheid om het onthaalbeleid te organiseren. De eigen diensten van de provincie kunnen die verantwoordelijkheid nemen of daarvoor samenwerken met privé-provinciale integratiecentra. Het is belangrijk voor de nieuwkomers dat het duidelijk is dat de overheid hen contacteert voor inburgering en niet een of andere VZW.

Ik wil zeker geen afbreuk doen aan de verantwoordelijkheden en mogelijkheden van de lokale besturen. In de werkgroep Welzijn en Gezondheid van het Kerntakendebat hebben we echter gemerkt dat ook de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) ervan overtuigd is dat de zuivere intergemeentelijke samenwerking onvoldoende garanties op een goede werking biedt. De verantwoordelijkheden voor de lokale besturen, beschreven in het ontwerp, zijn juist, maar samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus, gemeenten, provincies en Vlaamse overheid, is noodzakelijk.

Voor het secundaire inburgeringstraject wordt er gerekend op contacten met allerlei reguliere voorzieningen, die zelden per gemeente georganiseerd worden. Ook daar is goede samenwerking een probleem. Dat overstijgt het gemeentelijke niveau.

De VVP heeft een aantal voorstellen om het ontwerp te verbeteren. Het gaat over hoofdstuk III, De organisatie van het inburgeringsbeleid, en hoofdstuk V, Algemene bepalingen. In hoofdstuk III, artikel 5, zouden wij de verantwoordelijkheid voor het inburgeringsbeleid niet enkel willen leggen bij de Vlaamse regering en de gemeenten maar ook bij de provincies.

In artikel 6, paragraaf 2, willen we verschillende organisatievormen toelaten. Het is niet duidelijk dat het decreet over de intergemeentelijke samenwerking volstaat. In het ontwerp zou moeten komen te staan dat de onthaalbureaus worden georganiseerd door een intergemeentelijk samenwerkingsverband, door een samenwerkingsverband tussen gemeenten en provincies of door de provincies.

In artikel 8 zouden we graag de laatste zin als volgt veranderen : “Het onthaalbureau behoudt het overzicht over het volledige primaire inburgerings-traject en rapporteert hierover aan de Vlaamse regering en aan de andere betrokken overheden”.

In hoofdstuk V kan de eerste paragraaf van artikel 23 volgens ons geschrapt worden. Daar staat nu dat de Vlaamse regering de samenwerking tussen de gemeenten stimuleert. We denken dat de provincies bewezen hebben dat ze dat goed doen. In paragraaf 2 van dat artikel zouden we schrijven dat de Vlaamse regering in samenwerking met de provincies zorgt voor de inhoudelijke en logistieke ondersteuning en de coördinatie van de onthaalbureaus.

Artikel 24 handelt over de voortgangscontrole, de evaluatie en de rapportering van het primaire traject. Volgens ons moet dat niet enkel aan de Vlaamse overheid, maar ook aan de andere betrokken overheden gebeuren.

Met die kleine ingrepen kan recht gedaan worden aan de geplogenheden. De ontwikkeling van het inburgeringsbeleid wordt daarenboven in goede banen geleid.

II.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van mevrouw Karen Vanbrabant en de heer Winand De Smet

De heer Jan Roegiers : Wat is het standpunt van mevrouw Vanbrabant over de provinciale organisatie van de onthaalbureaus ?

De heer Kris Van Dijck : De intergemeentelijke onthaalbureaus werken hard, maar krijgen onvoldoende ondersteuning en waardering. De onthaal-

bureaus moeten contact kunnen leggen met de betrokkenen. De nieuwkomers moeten de dienstverlening dichtbij huis kunnen krijgen. In landelijke gebieden zijn nabijgelegen gemeenten soms moeilijk te bereiken. Intergemeentelijke samenwerking is dus niet evident. Ik pleit voor een opvang die zo dicht mogelijk bij de nieuwkomers staat, zo lokaal mogelijk dus. Niet dat er in elke gemeente een onthaalbureau moet zijn, maar elke gemeente moet zijn verantwoordelijkheid opnemen.

De intergemeentelijke onthaalbureaus steken veel tijd in de eerste zorgen en het vervullen van de randvoorwaarden. Kunnen de OCMW's daarin geen rol spelen ? Er moet een soort driehoeksverhouding komen tussen OCMW's, onthaalbureaus – gemeentelijk of intergemeentelijk – en gemeenten.

De heer André Denys : Ook ik ben het intergemeentelijke model genegen, met een beperkte schaalgrootte en een sterke regiefunctie. Het verast mij echter dat zij zo moeilijk mensen kunnen werven. Hoe verloopt de samenwerking met de OCMW's ? Kunnen de onthaalbureaus niet een éénloketsysteem organiseren ?

Wat de regiefunctie betreft, begrijp ik meer en meer dat inburgering veel meer is dan enkel onthaal ; het betreft ook taal, maatschappelijke oriëntatie en opvolging. De onthaalbureaus kunnen niet al die taken op zich nemen. Een taakverdeling is noodzakelijk.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Is dit ontwerp besproken met gemeenten en provincies ? Zijn de kleinere intergemeentelijke onthaalbureaus betrokken bij de totstandkoming ? Er is immers een groot verschil met de grootsteden. In grootsteden zijn er een groot aantal nieuwkomers. Het onthaalbureau van de regio Dendermonde is verantwoordelijk voor tien gemeenten met jaarlijks ongeveer 300 nieuwkomers. Het heeft weinig zin om daar een onthaalbureau per gemeente op te richten.

Hoe ziet u de samenwerking met de lokale overheid, OCMW's of voor de SIF-gemeenten de gemeente zelf ? Nauwere samenwerking met de gemeenten en het onderhevig zijn aan een jaarlijkse goedkeuring kan meer onzekerheid brengen. Nu krijgen de onthaalbureaus niet veel middelen van de gemeenten, maar kunnen zij wel gebruik maken van de accommodatie. Dat is onrechtstreekse hulp. Zal nauwere samenwerking impliceren dat de onthaalbureaus meer de speelbal van de politiek worden ?

Nu werken de onthaalbureaus vooral samen met VDAB. Ze zouden moeten samenwerken met onder meer kinderopvanginitiatieven en De Lijn. Hoe verloopt die samenwerking ?

Maar een derde van de gemeenten werkt samen voor de inburgeringstrajecten van de Vlaamse overheid. Alle cijfers handelen alleen over dat derde. Komt intergemeentelijke samenwerking voldoende aan bod ? Moet men voor omvattende cijfers niet meer rekening houden met die kleinere initiatieven ? Zijn de kleinere initiatieven te zwak vertegenwoordigd ?

Wat is volgens u de ideale regio-omschrijving ? In de verschillende sectoren worden verschillende regio-omschrijvingen gehanteerd.

Richt u zich ook tot nieuwkomers die door de Vlaamse overheid niet als doelgroep omschreven worden ? Welke parameters zouden de toekenning van de trajecten moeten bepalen ?

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Kan mevrouw Vanbrabant de randvoorwaarden aanduiden ? Waar ondervindt u er problemen mee ?

Ik ben gewonnen voor uw idee van maatwerk. In een aantal gevallen zou het traject immers veel langer moeten kunnen lopen. Aan de hand van welke parameters zou u willen bepalen dat iemand nog langer begeleiding in het traject nodig heeft, zodat maatwerk ook werkelijk mogelijk wordt ?

De heer Chokri Mahassine : In Limburg vervult de provincie een coördinerende rol. Dat systeem heeft er zijn deugdelijkheid bewezen. Stuurde de heer De Smet aan op een dergelijke constructie ?

Mevrouw Patricia Ceysens, voorzitter : Schaalvergroting heeft zijn voordelen. Op het niveau van Vlaanderen kan materiaal in alle talen verspreid worden, over onderwerpen als de Grondwet, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens of het sorteren van afval. Op die manier kan immers een verspilling van energie worden tegengaan. Anderzijds blijft een kleine schaal nodig om kort op de bal te kunnen spelen. Wat is de mening van mevrouw Vanbrabant hierover ?

Mevrouw Karen Vanbrabant : Schaalvergroting betekent meer traject maar ook een grotere spreiding. Het lost niet alle problemen op. Men kan nieuwkomers niet uren onderweg sturen om twee uren taalles te volgen. Er is materiaal in aanmaak op Vlaams niveau en de cursussen worden ook voortdurend herwerkt. Maar het gaat ook om ont-

haal en trajectbegeleiding : het is bijvoorbeeld niet voldoende dat een begeleider het Swahili beheerst, hij moet ook in staat zijn om veldwerk te doen en de regio kennen om de betrokkene wegwijs te kunnen maken. Ik ben zeker niet voor kleinschalige initiatieven, ik vind mijn initiatief bijvoorbeeld nog te klein. Het voordeel van een grote schaal is dat je een team hebt : door de interactie hoeft je niet telkens opnieuw het warm water uit te vinden.

Ik zie niet in welk organisatorisch nut de creatie van nog meer subniveaus zou opleveren. Je moet gewoon vertrekken van wat er bestaat : er is al heel veel dat op een bepaalde manier gestructureerd is en een bepaalde achtergrond heeft. Het decreet zou wel nog iets moeten kunnen verruimen omtrent de organisatie. Ook is er nog een tussenniveau nodig – bijvoorbeeld het provinciale niveau – voor logistiek en ondersteuning.

Indien rekening wordt gehouden in het decreet met verschillende opties wat betreft de organisatie van de OB's (gemeentelijk, provinciaal, VZW-structuur), kunnen wij ons in een vergroting vinden. Deze zou echter wel 'relatief' en dus werkbaar moeten blijven. Er kan bijvoorbeeld gewerkt worden naar een uitbreiding tot de regio's overeenkomstig deze van de STC's. Dergelijke vergroting van een onthaalbureau levert immers reeds een voldoende teamgrootte op, én heeft kans om werkbaar te blijven, zeker indien men het 'intergemeentelijk' aspect in rekening brengt. Voor je een onthaalbureau samenstelt, moet je ook kijken naar concrete dingen als bijvoorbeeld het openbaar vervoer.

Intergemeentelijke initiatieven zijn niet erg betrokken geweest bij de totstandkoming van het ontwerp van decreet : onze stem klinkt niet zo luid.

Bij ons zijn er nauwelijks uitstromers en afhakers : het gaat telkens om ongeveer 1 procent.

De heer André Denys : De schaalgrootte moet toelaten dat er een team is. Uit hoeveel mensen moet een team in een STC-gebied bestaan ?

Mevrouw Karen Vanbrabant : Een zestal.

De randvoorwaarden worden in vele gevallen al deels opgevangen door de OCMW's. Heel veel problemen komen echter pas geleidelijk aan het licht. Daarvoor is een onthaalbureau blijvend onmisbaar. Met vele reguliere diensten is de samenwerking al intensief. We proberen zo veel mogelijk ons netwerk uit te bouwen en de mensen door te verwijzen. Het belangrijkste probleem daarbij is de

taal. Psychosociale dienstverlening bijvoorbeeld kan je niet in vier maanden tijd verwezenlijken.

De heer André Denys : Is er onder de allochtone nieuwkomers diversiteit qua socio-economische situatie ?

Mevrouw Karen Vanbrabant : Er zijn uiteraard verschillen, maar met de meesten gaat het financieel niet goed. De eerste drie groepen, namelijk geregulariseerden, erkende vluchtelingen en ontvankelijk verklaarde asielzoekers leven van een OCMW-uitkering. Hun uitkering is bovendien niet vergelijkbaar met die waar Belgen recht op hebben.

Er is ook diversiteit qua opleidingsgraad. Er zijn nieuwkomers, meestal met een hogere opleiding die na twee maanden al hun weg vinden. Voor die mensen moeten we vooral tijd steken in het laten homologeren van hun diploma's. Daartoe moet een volledig dossier samengesteld worden wat nogal wat tijd in beslag neemt. Maar mensen die niet zelfredzaam zijn, zouden we langer moeten kunnen begeleiden.

De heer André Denys : Inburgering is voor mij tweeledig : de allochtonen emanciperen en het samenleven tussen de verschillende bevolkingsgroepen verbeteren. Ik vind dat we inburgering gratis moeten aanbieden aan wie het niet kan betalen, maar allochtonen die het financieel aankunnen, zouden wel een financiële bijdrage moeten leveren. Ontmoet u soms bemiddelde nieuwkomers ?

Mevrouw Karen Vanbrabant : Echt bemiddelde mensen ontmoet ik niet. De eerste drie groepen leven van een OCMW-uitkering en volgmigranten of gezinsherenigers zijn afhankelijk van het inkomen van een echtgenoot die over een verblijfsvergunning beschikt. Wij maken wel een verschil. De cursus is voor iedereen gratis, maar vervoersonkosten worden bijvoorbeeld niet altijd vergoed.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Volgens mij kan een onthaalbureau de behoeftes van nieuwkomers goed inschatten. Als ze erin slagen te meten hoe goed iemand Nederlands praat of hoe goed iemand ingeburgerd is, kunnen ze eigenlijk ook uitmaken in welke mate het traject verplicht moet zijn voor die persoon. De onthaalbureaus zouden dus een belangrijke rol krijgen als we het traject verplichten. Wat denkt mevrouw Vanbrabant daarvan ?

Mevrouw Karen Vanbrabant : Ik zie mezelf dat niet direct doen. Bovendien denk ik niet dat een onthaalbureau in staat is te meten hoe goed ie-

mand Nederlands praat of ingeburgerd is. Welke parameters zouden we daarvoor moeten gebruiken ? Ik zou er niet aan beginnen omdat we op die manier in een heel gevaarlijke situatie terecht komen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Hoe verloopt het maatwerk momenteel ?

Mevrouw Karen Vanbrabant : Wanneer iemand bij ons aanklopt, spreken we ongeveer één uur met elkaar. We stellen dan geen persoonlijke vragen en proberen alleen maar de achtergrond van die persoon te kennen. Welke opleiding heeft die persoon genoten ? Zijn er kinderen ?

Na een tweetal maanden volgt het eerste trajectgesprek dat twee uur kan duren. Vaak krijgen we hier inzicht in andere 'problemen' die het traject kunnen bemoeilijken. Bij vluchtelingen bijvoorbeeld zijn dat niet zelden psychosociale problemen. Deze problemen vragen om doorverwijzing, wat gezien de taal, de kleine aanwezigheid van bevoegde diensten, of het feit dat deze ver uit de buurt liggen, niet steeds evident is. Sommige nieuwkomers zijn dus op dat moment, wegens deze of andere randvoorwaarden, zeker niet in staat om zelf actief aan een eigen levensloopbaan te werken. Een gevaar van een al te korte trajectbegeleiding, die wel in een eerste omschrijving van deze levensloopbaan zou moeten resulteren, is dat onthaalbureaus bepaalde nieuwkomers zouden gaan sturen. Dat kan niet de bedoeling zijn, daar een traject slechts kans van slagen heeft als de nieuwkomer zelf bewust achter het gekozen pad staat.

Op dat moment horen we niet alleen met welke problemen ze kampen. We horen ook wat die mensen te bieden hebben en dat is veel meer dan een diploma. Een nieuwkomer begint daar niet automatisch zelf over, terwijl net daar heel wat kansen liggen. Op dat moment begint het maatwerk. De samenwerking met de VDAB verloopt perfect, maar er is nog zoveel daarbuiten. Maatwerk heeft vooral te maken met die competenties en diploma's.

De heer Winand De Smet : Is het Limburgse model het enig denkbare ? In Antwerpen werken wij voor ongeveer 40 van de 70 gemeenten. We zijn gestart in het arrondissement Turnhout waar een goede 20 van de 27 gemeenten meewerken. Eén derde van de middelen kwamen van de provincie, één derde van het lokale niveau en één derde van Vlaanderen. Wij hebben dat uitgebreid tot andere regio's. Antwerpen en Mechelen hebben uiteraard hun eigen bureau waar wij ons minder of helemaal niet

mee bezighouden. In de toekomst zullen we moeten inspelen op de beoogde schaalvergroting. Wij hebben dat niet voorgesteld, maar als men op provinciaal niveau wil werken moet men rekening houden met de realiteit.

Ook in die mogelijkheden moet voorzien worden. Dat zal nooit vanzelf gebeuren. Iemand moet het proces in gang trekken. Wij hebben dat de afgelopen jaren gedaan in Antwerpen. Zonder ons was het er nooit van gekomen.

Het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen stelt voor meer dan zestig talen tolken of vertalers ter beschikking. De onthaalbureaus kunnen er een beroep op doen.

III. Brussel

III.1. Toelichting door mevrouw Olivia Vanmechelen, opdrachthouder coördinatie nieuwkomers, Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC)

Mevrouw Olivia Vanmechelen : Voor ik aan mijn uiteenzetting begin, wil ik erop wijzen dat ik instaat voor de coördinatie van de inburgeringstrajecten en het onthaal van de allochtonen te Brussel, maar dat ik zelf geen ervaring heb met het werken op het terrein.

Tot 2000 was er in Brussel geen aanbod op het vlak van onthaal van allochtonen, ook niet aan Franstalige zijde. In 2001 ging de VGC van start met het opzetten van een onthaalprogramma. De omvang was in het begin zeer bescheiden : er waren twee bureaus met 50 onthaaltrajecten elk.

Dit jaar staan er ruim 400 dergelijke trajecten op het programma. Het aantal nieuwkomers dat zich in een Brusselse gemeente inschrijft bedraagt jaarlijks ongeveer 11.000 personen.

De VGC erkende twee onthaalbureaus : Compas en Tracé. Zij staan elk in voor het organiseren van 200 inburgeringstrajecten en krijgen daar ook subsidies voor.

Compas werkt samen met de gemeenten : door een mailing vanuit het gemeentebestuur worden de nieuw ingeschreven allochtone Brusselaars gewezen op de mogelijkheid van het inburgeringstraject. Bij Tracé gebeurt dit niet : het heeft eigen werfingskanalen.

Het is duidelijk dat de samenwerking met de gemeenten de instroom in de inburgeringstrajecten slechts in zeer kleine mate beïnvloedt : het merendeel van de cursisten schrijft zich spontaan of via mond-aan-mond reclame in. De structurele instroom is te verwaarlozen.

Wanneer we op het eerste werkjaar terugblikken zien we duidelijk dat het inburgeringstraject meestal gevolgd wordt door hooggeschoolden die hun kansen op de arbeidsmarkt willen verhogen. Hun motivatie is meestal groot, en de meesten werken het parcours dan ook af.

We mogen het Vlaamse inburgeringsbeleid in Brussel niet als een enclave zien. De Vlaamse en de Franstalige gemeenschap zouden als partners in een meertalig onthaalbeleid moeten kunnen samenwerken.

In het kader van het verhogen van de kansen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld, is het niet altijd zinvol een volledig Nederlandstalig inburgeringstraject voor te stellen. Het kan soms nuttig zijn een eerder lang Nederlandstalig traject in te korten of gemakkelijker te maken door de nieuwkomer erop te wijzen dat dergelijke trajecten ook aan Franstalige kant bestaan of, voor Franstalige inwijkelingen, hen meteen een beroepsopleiding aan te bieden.

Wij proberen de consultatiebureaus van Kind en Gezin een rol te laten spelen als doorverwijzer naar onze bureaus, met als gevolg dat er ook problemen van kinderopvang ontstaan. Ook scholen en onthaalklassen spelen een belangrijke rol in de doorverwijzing. We moeten deze pistes zeker verder uitbouwen, maar het is evenzeer belangrijk om er grondig over na te denken over in welke mate en voor welke nieuwkomers in Brussel het zinvol is een Nederlandstalig onthaalprogramma te doorlopen.

Die bekommernissen zijn terug te vinden in het ontwerp van decreet zoals het vandaag voorligt : er is duidelijk werk van gemaakt om Brussel een plaats te geven in het hele verhaal. Toch zijn er nog een aantal zaken die via amendementen moeten worden aangepast, zeker wat betreft de rol van de gemeenten en de vervangende rol van de VGC. De VGC zal waarschijnlijk blijven optreden als verantwoordelijke voor de organisatie van de trajecten, maar het is duidelijk dat zij bijvoorbeeld op het vlak van de instroom niet de rol van de gemeenten kan overnemen.

Het zoeken naar samenwerking met de gemeenten is zeker een werk van lange adem. Daarom is het

belangrijk dat de organisatie op termijn een lokale invulling blijft hebben binnen de Brusselse regio.

Het decreet is een belangrijke stap voor Brussel : door een voorafname in te schrijven van 15 procent van de middelen zal er ruimte gemaakt worden om vanuit een Vlaams inburgeringsbeleid voldoende slagkracht te kunnen geven aan een betere en ruimere inburgering in Brussel.

III.2. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoord van mevrouw Olivia Vanmechelen

De heer Sven Gatz : Ik ga niet echt een vraag stellen, maar wel een aanvulling geven. U zou misschien de vraag kunnen stellen waarom wij ons moeten bezig houden met inburgering in Brussel. Daar is een institutioneel antwoord op, weliswaar juist, maar veel te summier : het zijn de gemeenschappen en niet de gewesten die voor inburgering bevoegd zijn.

Er moeten mijns inziens ook twee politieke argumenten gegeven worden : een ethisch en strategisch. Ethisch gezien is het voor de Vlaamse overheid belangrijk haar verantwoordelijkheid ten aanzien van allochtonen in Brussel op te nemen. Met het strategische argument bedoel ik het volgende : in een stad waar verschillende culturen samen leven is het belangrijk dat wij als Vlamingen bruggen slaan met de allochtone gemeenschappen. Inburgering is daar een uitstekend spoor voor. In Brussel bestaan geen subnationaliteiten : ook Vlamingen in Brussel kunnen, wat taal betreft, vrij kiezen bij welke organisaties (scholen, sportclubs, enzovoort) zij zich aansluiten.

Ook voor de inburgeringstrajecten zal dat zo zijn. Het is dus belangrijk dat we een voldoende groot aanbod hebben. Het is uiteraard niet de bedoeling van al de inwijkelingen die een inburgeringstraject volgen Vlamingen te gaan maken, maar we moeten hen wel de kans bieden Nederlands te leren als meerwaarde op het vlak van sociale mobiliteit.

Het regeerakkoord zegt dat Vlaanderen in Brussel de verantwoordelijkheid wenst op te nemen voor een derde van de markt. Als er 11.000 nieuwkomers zijn, dan is de som snel gemaakt. Ik blijf ervoor pleiten dat we het afgesproken aandeel voor Vlaanderen ooit halen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Ik hoor dat het aantal trajecten verdubbeld is. Is dat haalbaar in de praktijk, onder meer op het vlak van netwerking ?

Hoe gaat de Franstalige gemeenschap om met nieuwkomers ?

Als men spreekt over 11.000 nieuwkomers, gaat het dan om de totale groep nieuwkomers of om de doelgroep die werd bepaald door de Vlaamse Gemeenschap in het kader van voorliggend ontwerp van decreet ?

Mevrouw Olivia Vanmechelen : We zijn klaar voor de uitbreiding naar 400 trajecten. Dat geldt des te meer omdat we nu zullen starten met een derde onthaalbureau, namelijk in Sint-Joost ten Node. Een deel van het traject zal daar gerealiseerd worden. We hadden tevoren al bureaus in Molenbeek en in Brussel-stad. Met dit derde bureau realiseren we dus een betere regionale spreiding van de onthaalbureaus. De netwerking is volop aan de gang : de zelforganisaties zullen een rol spelen op het vlak van doorverwijzing.

De Franse Gemeenschap heeft een andere visie op het minderhedenbeleid ; ze organiseert geen onthaalbeleid voor nieuwkomers. Wel staan de gemeenten, die de facto Franstalig zijn, steeds meer open voor het voeren van een onthaalbeleid. Dat geldt ook voor de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling. Men onderzoekt ook hoe de VGC en de Vlaamse Gemeenschap daarin een rol kunnen spelen.

De 11.000 nieuwkomers zijn doelgroepnieuwkomers zoals omschreven in het decreet. Dat cijfer halen we uit het rapport en voor Brussel is dat het enige materiaal waarop we ons kunnen baseren. In Vlaanderen krijgt men stilaan een zicht op het aantal nieuwkomers per gemeente, maar dat geldt niet voor Brussel.

IV. Het Vlaams Minderhedencentrum (VMC)

IV.1. Toelichting door de heer Marc Haertjens, stafmedewerker onthaalbeleid Vlaams Minderhedencentrum (VMC)

De heer Marc Haertjens : Het VMC heeft het inburgeringsbeleid vanaf het prille begin ondersteund. Het heeft steeds geprobeerd een luisterend oor te zijn voor de mensen van de onthaalbureaus die in de praktijk verantwoordelijk waren voor de experimenten. Enkele van deze mensen zijn hier al aan het woord gekomen.

We hebben de totstandkoming van dit ontwerp van decreet op de voet gevolgd. Samen met de onthaal-

bureaus en de provinciale integratiecentra hebben we een advies overgemaakt aan deze commissie. Onze spreektijd is te beperkt om op de details van dit advies in te gaan. We vragen wel dat de leden de tekst ervan nog eens grondig zouden nalezen zodat ze er rekening mee kunnen houden wanneer ze in de komende weken een beslissing nemen.

Dit is niet het goede moment om het hele integratiedebat te voeren. Het inburgeringsdecreet kan niet gelijkgesteld worden met het decreet etnisch-culturele minderheden van 1998. Dat decreet omvat drie sporen. Het emancipatiespoor dat verwijst naar de emancipatie en de integratie van de legaal in ons land verblijvende allochtonen, is daarvan het belangrijkste. Het tweede spoor betreft het garanderen van een aantal basisrechten aan mensen zonder papieren inzake welzijn, gezondheid en onderwijs. De opvang zelf is een federale materie. Het derde spoor betreft het onthaal van mensen die sedert een beperkte tijd legaal in ons land verblijven. Het is de bedoeling hen zo snel mogelijk wegwijst te maken in onze maatschappij.

Wij zijn blij dat het onthaalbeleid dat op het terrein vorm heeft gekregen, nu een strakkere decretale vorm krijgt. We willen ook dat zulks zo snel mogelijk gebeurt. Artikel 2 primo bepaalt dat een volwaardige participatie van de nieuwkomers in de samenleving het doel is van de inburgering. Niemand kan daartegen gekant zijn want dat is een mensenrecht.

Bovendien kan ook onze maatschappij daar wel bij varen. Heel wat competenties van nieuwkomers blijven op dit ogenblik onbenut. Hooggeschoolde asielzoekers die omwille van levensbedreigende omstandigheden hun land zijn ontvlucht, chirurgen, managers van grote bedrijven, stedenbouwkundigen of muziekvirtuozen zijn op dit ogenblik aan de slag als uitbeners in de vleesindustrie of als metsers. Dat heeft te maken met het ontbreken van een goed inburgeringsbeleid. Sommige laaggeschoolde nieuwkomers zijn afkomstig uit maatschappijen waar de zorg voor oudere en hulpbehoevende familieleden het hoogste goed is. Op dat vlak hebben ze vaak een expertise opgebouwd die hier zelden wordt aangetroffen.

De vraag om snel een decreet te realiseren, kwam echter vooral uit het werkveld zelf. De onthaalbureaus hebben de expertise opgebouwd die dit ontwerp van decreet heeft mogelijk gemaakt. Ze willen niet eindeloos blijven experimenteren : ze wensen een degelijk onderbouwd kader. Ze willen immers weten wat de spelregels zijn. Totnogtoe ontbrak het hen ook aan een langetermijnperspectief.

Ze hebben al drie keer een jaarproject ingediend zonder de zekerheid te hebben of het project daarna nog zal worden voortgezet. Het inburgeringsdecreet moet hen erkennen in hun expertise. Het moet ook zonder al te veel financiële beslommeringen een meerjarenplanning mogelijk maken.

Het ontwerp van inburgeringsdecreet bepaalt dat de onthaalbureaus alleen verantwoordelijk zijn voor het primaire traject en dat ze bijgevolg alleen daarvoor worden betoelaagd. Het betreft een aanbod NT2, 120 uur voor hogeschoolden en 180 uur voor laaggeschoolden, 60 uur maatschappelijke oriëntatie en 20 uur loopbaanoriëntering. De onthaalbureaus organiseren dat niet zelf, maar ze dragen er wel de verantwoordelijkheid voor. Daarnaast is er de trajectbegeleiding die volgens het ontwerp van decreet een jaar kan duren, maar die in de praktijk ten hoogste zes maanden duurt. Daarna is er een overdracht naar de VDAB, of naar de reguliere onderwijsvoorzieningen. Het ontwerp van decreet voorziet niet in een sociaal-cultureel traject. De onthaalbureaus hebben ook een vage opvolgingsfunctie. Daarvoor werd geen termijn vastgelegd.

Bij een grondige analyse komen we tot de conclusie dat dit ontwerp van decreet een gemiste kans is. Het voorziet alleen in een primair traject en er zijn geen sluitende garanties voor een opvolgingstraject. Nochtans is het de bedoeling nieuwkomers voldoende sociale, educatieve en professionele zelfredzaamheid te laten verwerven om zelfstandig een vervolgetraject te kunnen starten. Daarvoor zijn deze trajecten echter veel te kort. Vier maanden om de plaatselijke taal, gebruiken en arbeidsgewoonten te leren kennen, is te weinig.

Het educatieve programma is te beperkt. Honderd-twintig tot honderdtachtig uur Nederlands volstaan voor een leergierig iemand slechts om een absoluut minimum Nederlands aan te leren. Dat is genoeg om bij de bakker een brood te vragen, maar niet genoeg om te antwoorden of het gesneden moet zijn. Zestig uur om verstaanbaar te maken hoe onze maatschappij functioneert, is zeer kort. Dat geldt ook voor het op twintig uur uitmaken welke beslissing men moet nemen om een geslaagde loopbaan uit te bouwen.

De vervolgetrajecten zijn uitsluitend gericht op toeleiding naar de arbeidsmarkt. De VDAB heeft daar als enige partner bij het inburgeringsbeleid totnogtoe een grote verantwoordelijkheid genomen. Helemaal zuiver is dat ook niet. Er zijn nu eenmaal knelpuntberoepen die zo snel mogelijk moeten worden opgevuld en nieuwkomers worden onver-

mijdelijk in die richting geduwd, hoe hoog opgeleid ze ook zijn. Nog schrijnender is dat er voor een vervolgtraject naar studeren amper iets werd uitgewerkt en dat voor wie geen behoefte heeft aan een traject naar werk of studeren, zoals bijvoorbeeld moeders met zorgtaken thuis, helemaal niet in een vervolgtraject werd voorzien. Hoewel in het ontwerp van decreet en in de memorie van toelichting ruimschoots lippendienst wordt bewezen aan het maatwerk voor elke nieuwkomer, is dat in de praktische uitwerking ervan niet of nauwelijks aanwezig. Nochtans heeft recent onderzoek in Nederland uitgewezen dat niet de onwil tot integratie een van de belangrijkste redenen is waarom nieuwkomers afhaken bij inburgeringcursussen, maar wel het gebrek aan maatwerk. Het is onwaarschijnlijk dat de inburgeringstrajecten volgens het ontwerp van decreet veel nieuwkomers tot volwaardige maatschappelijke participatie zullen brengen.

In het advies van het platform nieuwkomers op het ontwerp van decreet werd een tweede schema uitgewerkt van een inburgeringstraject, dat wel een kans op slagen heeft. De kleine veranderingen betekenen zeer veel voor de slaagkans van een traject. Het educatieve programma in het primaire traject moet werkelijk op maat worden aangeboden. Daarmee bedoelen we dat niet iedereen evenveel van alles nodig heeft, maar vooral dat niet iedereen hetzelfde nodig heeft. Een jonge moeder die haar kinderen wil volgen in hun schoolloopbaan, die met een baby naar Kind & Gezin moet en over het algemeen verantwoordelijk is voor het huishouden, heeft ander Nederlands, een andere maatschappelijke en loopbaanoriëntatie nodig dan haar echtgenoot die een eigen kruidenierszaak wil opstarten. De vervolgtrajecten moeten meer gediversifieerd worden en vlot combineerbaar zijn. Het is niet omdat een nieuwkomer een beroepsopleiding volgt bij de VDAB, dat hij geen verdere ondersteuning kan krijgen om verder te studeren, om deel te nemen aan het verenigingsleven in de gemeente of bij het opnemen van een taak als vrijwilliger in een humanitaire organisatie.

Het is onwaarschijnlijk dat de VDAB een dergelijke ondersteuning van de nieuwkomers op zich zal kunnen of willen nemen. Het onthaalbureau en de trajectbegeleider die de nieuwkomer in het primaire traject heeft begeleid, kan dat wel als daarvoor de middelen en het gepaste mandaat worden gegeven. Daarom pleiten we ervoor om in het ontwerp van decreet de mogelijkheid op te nemen dat de trajectbegeleider gedurende maximum 24 maanden een belangrijke rol kan blijven spelen in het traject van de nieuwkomer. Die termijn is niet zomaar uit de lucht gegrepen. De ervaring in de

onthaalbureaus leert dat nieuwkomers pas na een tot twee jaar werkelijk genoeg zelfredzaam zijn geworden om de confrontatie met onze maatschappij met een kans op slagen aan te gaan. Ook het beleidsvoorbereidende onderzoek van het Centrum voor Interculturele Communicatie en Interactie van de Universiteit Gent heeft deze termijn naar voren geschoven als ideaal voor trajectbegeleiding. Mijn collega Ignace Fermont zal enkele praktische voorstellen formuleren om het ontwerp van decreet aan te passen.

IV.2. Toelichting door de heer Ignace Fermont, stafmedewerker onthaalbeleid VMC

De heer Ignace Fermont : Het ontwerp van decreet mag iets ambitieuzer zijn dan nu het geval is. Momenteel wordt alleen het primaire traject geregeld. We vragen dat er ook garanties ingebouwd worden wat betreft het secundaire traject. De overgang van het primaire naar het secundaire traject moet naadloos verlopen.

De nieuwkomer heeft geen boodschap aan het onderscheid tussen een primair en secundair traject. Hij moet een ononderbroken traject kunnen volgen dat hem toestaat zijn ambities waar te maken in onze samenleving. Er moet ook meer maatwerk zijn, zeker in de secundaire trajecten. Verder moeten de onthaalbureaus nog een rol krijgen in het secundaire traject zodat ze de trajectbegeleiding kunnen voortzetten. We hebben een aantal voorstellen van amendementen in het advies opgenomen, onder meer bij de artikels 8 en 15.

In het educatieve programma van het primaire traject zijn de maatschappelijke oriëntatie, de loopbaanoriëntatie en de cursus Nederlands waardevolle elementen. Dat is evenwel niet genoeg. De zelfredzaamheid en de taalvaardigheid van nieuwkomers zijn na het primaire traject nog zeer beperkt. In Nederland bestaat het educatieve inburgeringsprogramma uit 600 uur en in het voorstel van decreet van de heer Lauwers is er sprake van 500 uur ; dat is heel wat meer dan nu gegarandeerd wordt. We pleiten ervoor dat meteen na het primaire traject een educatief vervolgprogramma of op zijn minst een vervolgcursus Nederlands wordt aangeboden. De wachttijden tussen de eerste en de tweede cursus moeten beperkt worden. Wachttijden van twee tot drie maanden moet absoluut worden vermeden, anders bestaat het risico dat heel wat kennis uit het primaire traject verloren gaat.

Dat is evenwel niet genoeg. Het is zeer belangrijk om te kijken naar de inhoud van de cursussen. Er moet meer maatwerk komen. Dat betekent aparte

cursussen voor laag- en hoggeschoolden, aparte trajecten voor analfabeten, een keuzemogelijkheid tussen intensieve en minder intensieve cursussen, avondlessen naast dagcursussen. Essentieel is dat er inhoudelijk maatwerk komt. Een cursus Nederlands in het secundaire traject moet vertrekken van de behoefte van de nieuwkomer. Voor de ene is dat verder studeren, het volgen van een beroepsopleiding; de andere wil als zelfstandige een zaak openen, het schoolleven van hun kinderen volgen. Het soort Nederlands dat een nieuwkomer nodig heeft, is afhankelijk van wat hij ermee wil doen. We pleiten ervoor om nieuwkomers na het primaire traject de kans te geven een cursus te volgen die van die behoefte vertrekt. Dat betekent dat er een gedifferentieerd vervolgaanbod van allerlei modules die zich toespitsen op werk, verder studeren, de school van de kinderen, vrije tijd, algemeen maatschappelijk functioneren enzovoort, moet komen. Verder moet een nieuwkomer die modules kunnen combineren. Wie op de VDAB een traject volgt, kan geïnteresseerd zijn in een module rond schoolgaande kinderen die aangeboden wordt door het Centrum voor Basiseducatie of het volwassenenonderwijs. Dergelijke combinaties moeten mogelijk worden. Hier zien wij een taak weggelegd voor de trajectbegeleider van het onthaalbureau.

Er is wel al een en ander gerealiseerd. Vooral voor diegene die een traject naar werk volgen, is er al een gespecialiseerd aanbod op de VDAB. Er is een gedifferentieerd aanbod van vervolgcursussen algemeen professioneel Nederlands, technisch Nederlands, modules die voorbereiden op een opleiding in de bouw maar ook in de tertiaire en de social-profitsector. Dat is mooi, maar jammer genoeg blijven de nieuwkomers met andere behoeftes nog altijd in de kou staan. De NT2-aanbieders moeten zich meer specialiseren in bepaalde inhoud en doelgroepen. Dat gebeurt het best in onderling overleg in elke regio. Dat is heel belangrijk om tot een beter aanbod te komen waar geen lacunes meer zijn en waar ook overlappingen weggewerkt worden.

Nederlands leren gebeurt niet alleen op de schoolbanken, maar doet men het best in contact met de buitenwereld en met de omgeving waar men de taal wil gebruiken, bijvoorbeeld Nederlands op de werkvloer, een combinatie tussen Nederlands en het volgen van een beroepsopleiding, vrijwilligerswerk met taalondersteuning, taalstages enzovoort. Dat is ook een manier om het traject in te korten. Men gaat er nog altijd te veel vanuit dat een traject begint met een algemene cursus Nederlands, vervolgens een meer gespecialiseerde cursus Nederlands, dan een beroepsopleiding en pas dan werk.

Dat duurt al gauw twee jaar en is niet bevorderlijk voor de motivatie van de nieuwkomers.

Voorts is het voortzetten van de trajectbegeleiding in het secundaire traject enorm belangrijk. Onthaalbureaus moeten nog een tijdje de trajectbegeleiding kunnen verzorgen. De zelfredzaamheid van de nieuwkomer is na vier tot vijf maanden te beperkt. De drempel van de reguliere voorzieningen is voor velen nog te hoog en de meeste hebben nog een bepaalde vorm van ondersteuning nodig. Het onthaalbureau moet een aanspreekpunt blijven voor de nieuwkomer waar die altijd terecht kan met vragen en problemen. Dat betekent niet dat het alle taken zelf moet doen. Vaak gaat het om doorverwijzing naar de hulpverlening, het oriënteren naar het sociaal-culturele en allochtone verenigingsleven, cultuur, vrijwilligerswerk en dergelijke. Andere taken van het onthaalbureau zijn het verder opvolgen van dossiers uit het primaire traject (bijvoorbeeld de gelijkschakeling van buitenlandse diploma's), het heroriënteren van een traject of een ombudsfunctie.

Een termijn van 24 maanden is een maximum. Niet elke nieuwkomer heeft zoveel tijd nodig. De intensiteit van de begeleiding varieert sterk en neemt af in de loop van het traject. De zelfredzaamheid van de nieuwkomer moet centraal staan en de reguliere voorzieningen moeten hun maximale verantwoordelijkheid nemen in het secundaire traject. Dat betekent dat bepaalde aspecten van de begeleiding moeten worden overgedragen naar de VDAB, NT2-aanbieders, centra algemeen welzijnswerk, sociaal-culturele verenigingen en dergelijke meer. Dat zijn allemaal belangrijke partners die bepaalde zaken zeker kunnen opnemen.

De vorm van de organisatie is voor ons niet belangrijk, maar het moet om een soepele beheersvorm gaan. Het is evident dat er kort op de bal moet kunnen worden gespeeld en dat personeel vlot aangeworven moet kunnen worden. De betrokkenheid van de gemeenten is belangrijk, maar zij mogen niet worden overbelast. Momenteel kan één gemeente of grote stad een onthaalbureau organiseren of bestaat de mogelijkheid van een samenwerkingsvorm binnen het decreet op de intergemeentelijke samenwerking, al hebben we vragen bij de werkbaarheid van deze laatste mogelijkheid. Daarnaast moet het mogelijk zijn om zelfstandige VZW's aan het werk te laten of dat de provincie een onthaalbureau organiseert.

Er is nood aan een behoeftedekkend aanbod voordat we de discussie over een eventuele verplichting kunnen voeren. Een behoeftedekkend aanbod im-

pliceert meer dan louter het geven van een cursus Nederlands of een primair traject. Er is nood aan een volwaardig inburgeringstraject. Na drie jaar zal de efficiëntie en het bereik van dit alles grondig worden geëvalueerd. Pas als aan al deze voorwaarden is voldaan, kan de discussie over de verplichting worden gevoerd.

Een inburgeringsdecreet is een goede zaak, maar geen wondermiddel. Als het voorliggende ontwerp van decreet niet meer verandert, zal het succes van het inburgeringsbeleid mee worden bepaald door de implementatie in de praktijk van vervolgttrajecten op maat. Zal er een educatief vervoloprogramma zijn dat aansluit op primaire projecten ? Kan de trajectbegeleiding verder opgenomen worden door het onthaalbureau ?

Een inburgeringsbeleid moet bovendien steeds kaderen in een globaal minderhedenbeleid, dat onder meer ook werkt aan het wegwerken van achterstellingen en discriminaties.

IV.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van de heer Marc Haertjens en de heer Ignace Fermont

De heer Jan Van Duppen : Twee jaar geleden was deze commissie op bezoek in Amsterdam bij Ella Vogelaar van de Taskforce Inburgering. Het was een fascinerende ervaring, waarbij we leerden dat Nederland bereid was om hierin veel middelen en mensen te investeren. Toch heeft men daar nu het gevoel dat het niet is gelopen zoals het moest. Hebt u daar een verklaring voor ?

U zegt dat het eerste traject naadloos moet aansluiten op het tweede, maar tegelijkertijd beweert u dat iemand het Nederlands best aanleert in een natuurlijke omgeving. Iedereen weet dat die naadloze aansluiting niet onmiddellijk kan worden gerealiseerd. Maar het is dan toch niet zo erg dat de nieuwkomer zijn Nederlands een tijdje moet oefenen in een natuurlijke omgeving ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Dit ontwerp van decreet voorziet in een evaluatie na drie jaar experimenten. Maar in de experimentele trajecten die nu al worden toegekend, staat ook een evaluatie ingeschreven. Gebeurt die evaluatie ? Bent u daarbij betrokken ?

De inburgeringstrajecten waren vroeger onthaaltrajecten. Deze werden niet opgesplitst, maar hadden wel verschillende onderdelen. Een naadloze overgang tussen het primaire en secundaire traject

blijkt moeilijk te zijn. Waarom spreken we niet opnieuw van één traject ?

Volgens mij hebben we dit decreet niet echt nodig, aangezien er al een decreet op de etnisch-culturele minderheden bestaat. Het decreet kan echter wel zijn nut hebben, als het ook daadwerkelijk kan worden uitgevoerd. 25 percent van de afgebakende groep van nieuwkomers krijgt nu een traject aangeboden. Moet de rest worden opgevangen door het onthaaldecreet ? Of hebt u een andere tussenoplossing ?

Een goed inburgeringsbeleid is maar mogelijk als er overleg wordt gepleegd met het federale niveau. Denk maar aan de registratie : de gemeente moet weten welke nieuwkomers er op haar grondgebied verblijven en welk statuut zij hebben. Is er een coördinatie met de federale initiatieven ?

U verdedigt de stelling dat een verplichting niet mogelijk is zonder een degelijk aanbod. Het inschrijven van een verplichting zou natuurlijk wel als hefboom kunnen dienen om een degelijk aanbod te organiseren. Is het mogelijk om een afgebakende groep een bepaalde verplichting op te leggen ? Of moet deze verplichting gelden voor alle nieuwkomers in een gemeente ?

De heer Herman Lauwers : Hoeveel mensen werken er momenteel in de sector ? Hoeveel zouden er dat idealiter moeten zijn ? De sector beschikt momenteel over heel wat ervaringsdeskundigheid.

Bestaat er een opleiding die mensen op deze taak kan voorbereiden ? Ik denk dat het geven van Nederlands aan deze doelgroepen een heel andere aanpak vereist dan in een reguliere school.

De heer Chokri Mahassine : Een van de zwakke punten van dit ontwerp van decreet is dat er geen regeling is voor de secundaire trajecten. Zowel onderwijs als werkgelegenheid zijn hier mee bezig. Hoe moeten de opvolgingstrajecten verankerd worden in dit decreet ?

De cijfers inzake afhakers die we nu krijgen, verschillen van de cijfers die de voorzitter ons heeft gegeven. In Nederland heeft men door maatwerk het aantal afhakers van 25 percent kunnen terugbrengen tot 15 percent. Denkt u niet dat dit een onvermijdbaar minimum is ?

De heer André Denys : Directeur Piet Janssen van het VMC was in de pers niet mild voor de politieke wereld, die hij verweet een desinteresse voor dit

onderwerp te tonen en alleen maar bezig te zijn met het eigen politieke gelijk.

Het debat moet zonder vooroordelen gevoerd worden. Een aantal collega's, onder meer de heer Voorhamme, wijzen er terecht op dat de resultaten niet zo goed zijn. De schooluitval en de armoede blijven groot. We moeten ons afvragen of de aanpak juist is. We investeren tijd en geld zonder dat er engagement van de nieuwkomers tegenover staat. Moet dat engagement niet groter zijn om tot betere resultaten te komen? Heeft het VMC al een interne evaluatie gedaan? Deze werkwijze stamt immers al van 1996. Beslissen om op dezelfde wijze te blijven voortwerken is te eenzijdig.

De heer Koen Helsen : Ondanks de 600 uren begeleiding levert het inburgeringstraject in Nederland niet het verhoopte resultaat op. Wat is daar de oorzaak van? Langer begeleiden is niet altijd een verbetering. De inburgering geeft een eerste aanzet. Misschien moet er meer nadruk gelegd worden op de nazorg, de begeleiding na het volgen van een traject. Het aantal uren trajectbegeleiding verdubbelen is niet de goede oplossing.

Er zijn drie sporen in het minderhedendecreet. Waar plaatst u emancipatie?

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Het ontwerp past helemaal in de theorie van de actieve welvaartstaat. Werk is het ultieme middel om activiteit te bewijzen. Dat is niet het doel van alle nieuwkomers. Sommigen kunnen trouwens dat doel nooit bereiken. Hoe staat het VMC daartegenover? Wat is dan het inburgeringstraject van die groep?

Mevrouw Marijke Dillen : Moeten de rechten van de nieuwkomers ook gekoppeld worden aan plichten? Moeten er sancties zijn als de nieuwkomers niet voldoen aan de eisen?

In Nederland betalen de nieuwkomers het traject voor een deel zelf. In Denemarken moeten zij zelfs de meeste kosten betalen. In het ontwerp staat niets over de financiering. Wat is de mening van het VMC daarover? Kan de overheid eisen dat de betrokkenen een deel van de kosten betalen?

Mevrouw Patricia Ceysens, voorzitter : Zijn het in het schema de onderwijsinstellingen of de onthaalbureaus die Nederlands tweede taal op maat geven?

Er is een grote uitval bij de cursussen Nederlands tweede taal. Ik begrijp dat het VMC niet pleit voor meer uren les maar voor les op een andere manier.

Het betreft inderdaad een zeer gevarieerde doelgroep. Moeten de huidige aanbieders meer cursussen op maat geven? Hoeveel moeten zij gaan? Het is immers niet mogelijk privé-les te geven.

De heer Ignace Fermont : We pleiten inderdaad voor meer en betere opleidingen, maar niet voor langere opleidingen. Het traject moet zo kort mogelijk zijn, maar wel resultaten opleveren. Ons pleidooi om de vervolgcursussen Nederlands te laten uitgaan van de behoeften, is juist een manier om het traject in te korten. Er zijn dan immers minder uren opleiding nodig.

Hetzelfde geldt voor gecombineerd Nederlands, Nederlands op de werkvloer en Nederlands in een beroepsopleiding. Doel van dergelijke projecten is de motivatie van de cursisten te verhogen en het leren efficiënter te maken. Zo wordt het traject verkort.

In Nederland wil men niet meer uren aanbieden maar wel meer maatwerk leveren. Dat resulteert in minder uitval, een grotere motivatie, minder kosten en grotere efficiëntie.

De heer Marc Haertjens : We pleiten wel voor een langere trajectbegeleiding, namelijk 24 maanden. Die langere periode geldt niet voor alle nieuwkomers. Gedurende die periode zal de begeleiding ook niet altijd even intensief zijn. Trajectbegeleiding beperken tot vijf maanden zal de kansen van de betrokkenen beperken.

De heer Ignace Fermont : Het is niet goed dat mensen een aantal maanden moeten wachten vooraleer ze in andere initiatieven terecht kunnen. Een aantal nieuwkomers zullen inderdaad Nederlands leren in de praktijk, maar velen onder hen leven zeer geïsoleerd. Daarom vinden we het sociaal-culturele traject zo belangrijk.

We willen mensen begeleiden zodat ze deelnemen aan het verenigingsleven, vrijwilligerswerk, enzovoort. Dat is belangrijk voor hun tijdsbesteding maar ook voor het leren van de taal. Ook voor het leren van Nederlands in de praktijk is er ondersteuning nodig. Er moet afstemming en wisselwerking zijn tussen de lessen en de plaats waar de taal gebruikt wordt. Er zijn aparte methodieken. Dergelijke gecombineerde trajecten moeten verder uitgewerkt worden. We vinden wachttijden hoe dan ook geen goede zaak. Al te lang wachten na een eerste kort traject vermindert de motivatie en maakt het traject veel langer.

De heer Marc Haertjens : Een middelgrote stad zoals Utrecht besteedt evenveel middelen aan inburgering als Vlaanderen. Naast de 600 uren Nederlands tweede taal zijn er nog maatschappelijke oriëntatie, individuele maatschappelijke begeleiding, enzovoort. Vorig jaar hebben twee onafhankelijke bureaus de inburgering geëvalueerd. Ze concluderen dat het gebrek aan maatwerk ervoor zorgt dat het doel niet bereikt wordt. Volgens hen heeft verplichten geen invloed op het afhaken.

De heer André Denys : Koreaanse en Japanse voetballers en ook de heren Romario en Ronaldo, die in Nederland voetbalden, kennen Nederlands. De heer Sollied, trainer van Club Brugge, die reeds zes jaar in ons land verblijft, spreekt nog geen Nederlands. In Nederland leren buitenlanders gemakkelijker de taal, onder meer door het verplichte inburgeringstraject. De resultaten in Nederland voldoen inderdaad niet maar zijn beter dan hier.

De heer Marc Haertjens : De voetballers leren Nederlands eerder in de club dan in een inburgeringscursus. We pleiten er dan ook voor om het sociaal-culturele traject voldoende uit te werken zodat nieuwkomers Nederlands ook buiten de klas kunnen leren.

Ook uit het onderzoek van de Nederlandse Taalunie blijkt dat men Nederlands niet enkel kan leren uit een boek.

De heer Ignace Fermont : De twee experimentele jaren zijn nu afgerond. Er is wel een – vooral kwantitatieve – rapportage gebeurd door de onthaalbureaus maar de verwerking daarvan is nog volop bezig.

Het werkveld was geen vragende partij voor een onderscheid tussen een primair en een secundair traject. Twee argumenten rechtvaardigen dat enigszins. Het primaire traject biedt een algemene oriëntatie, in het secundaire traject wordt al veel meer gedifferentieerd : richting werk, sociaal-culturele en pedagogische trajecten. Een belangrijk signaal in het ontwerp van decreet is ook dat de reguliere voorzieningen zo snel mogelijk hun verantwoordelijkheid moeten opnemen. Dat is de motivatie die men geeft om het primaire traject kort te houden. Wij vinden echter wel dat een nieuwkomer een ononderbroken traject moet kunnen volgen.

De heer Marc Haertjens : Het onderwijs van NT2 wordt aangeboden door de reguliere onderwijsverstrekkers. De onthaalbureaus staan in het schema omdat zij moeten zorgen dat de nieuwkomers een cursus Nederlands kunnen volgen, maar zij bieden

die zelf niet aan. Het voorbeeld dat mevrouw Ceyssens aanhaalde – over een au pair – illustreert de misvatting die er over de cijfers bestaat. Au pairs zijn per definitie geen doelgroep. De cijfers van mevrouw Ceyssens zijn gebaseerd op de totale uitval van NT2. Ook de mensen die in een primair traject in een onthaalbureau de lessen Nederlands tweede taal hebben gevolgd en nadien zijn overgestapt naar een vervolgcursus van de VDAB, werden als uitvallers beschouwd. De cijfers moeten dus toch gerelativeerd worden.

De heer Ignace Fermont : In Gent en Antwerpen biedt men een minimaal pakket maatschappelijke oriëntatie aan aan mensen die geen asiel krijgen. Dat is nu een leemte. Het onthaalbeleid richt zich nu op bepaalde categorieën mensen.

Mensen waarvan de aanvraag niet of nog niet onvankelijk verklaard is, komen niet in aanmerking voor het inburgeringsdecreet. Ook voor hen zou nochtans in een minimale vorm van opvang moeten voorzien worden. Daarover moet overlegd worden met de federale overheid. Ook op het werkveld is overleg nodig om overlappingsen te vermijden : tussen de onthaalbureaus, OCMW's, asielcentra en rodekruiscentra.

De heer Marc Haertjens : We hebben geen zicht op het totaal aantal personeelsleden dat met inburgering bezig is omdat al van in het primaire traject een groot deel van het aanbod regulier is. Het is ook niet de taak van het inburgeringsdecreet om dat te gaan regelen. Er moet een voldoende gedifferentieerd aanbod Nederlands tweede taal komen voor iedereen, niet enkel voor nieuwkomers.

De heer Ignace Fermont : Opleiding van nieuwe werknemers is inderdaad zeer belangrijk. De sector is zeer snel gegroeid, er zijn heel veel mensen aangeworven op zeer korte tijd. Voor hen was er aanvankelijk geen opleiding. Dit jaar was er een opleiding voor trajectbegeleiders, volgend jaar komt er een voor docenten maatschappelijke oriëntatie. Voor de lesgevers NT2 bestaan er opleidingen, maar we krijgen toch vaak te horen dat die onvoldoende zijn, zeker voor de mensen van de centra voor volwassenenonderwijs. In basiseducatie is er wel een verplichte opleiding. Een goede ondersteuningsstructuur voor alle personeelsleden is belangrijk.

De heer Marc Haertjens : Inburgering is een onderdeel van het algehele minderhedenbeleid, maar dit is niet het ogenblik om over dat laatste te discussiëren.

De heer Ignace Fermont : We zijn voor een evaluatie van het minderhedenbeleid, die de komende zes maanden zal uitgevoerd worden maar wij zijn zelf vooral met het inburgeringsbeleid bezig. De discussie over het minderhedenbeleid moet dus met andere mensen en op andere plaatsen gevoerd worden.

De heer Marc Haertjens : De focus van het inburgeringsprogramma blijft inderdaad op tewerkstelling liggen en dat vinden wij verkeerd. Ook zij die een perspectief hebben om snel aan het werk te gaan, moeten sociale en culturele trajecten kunnen volgen.

De heer Ignace Fermont : We willen niet liever dan dat elke nieuwkomer een inburgeringstraject volgt. Er zijn heel wat argumenten voor en tegen verplichting.

We zijn bereid daarover de discussie te voeren maar die komt te vroeg : eerst moet het aanbod groot genoeg zijn en moet er genoeg informatie zijn over het effect van het inburgeringsprogramma. Betalen voor een traject zien we niet echt zitten.

De heer Marc Haertjens : Het traject betalend maken zal het gelijkheidsbeginsel schenden : meer gegoede nieuwkomers gaan het traject betalen en het niet volgen als het hen niet uitkomt.

De heer Ignace Fermont : Als je een verplichting invoert, moet die voor alle nieuwkomers gelden. We vragen ons af of dat wel haalbaar is.

V. Vertegenwoordigers van organisaties van etnisch-culturele minderheden

V.1. Toelichting door mevrouw Naima Charkaoui, Forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden

Mevrouw Naima Charkaoui : Wij vinden de doelstelling positief. Wie hier nieuw aankomt, moet goed onthaald worden, vertrouwd gemaakt met de taal, gewoontes en instellingen, en geholpen worden bij het zoeken naar werk. Het is positief dat men geleerd heeft uit de fouten van het verleden. We merken evenwel dat men enkele fouten opnieuw maakt. Zo werden de etnisch-culturele minderheden zelf amper betrokken bij het totstandkomen van dit ontwerp van decreet.

We merken het ook aan enkele termen in het ontwerp van decreet en in de memorie van toelichting. Men haalt de verschillende doelgroepen door elkaar. Men stelt bovendien expliciet dat men respect opbrengt voor wat de nieuwkomers al kunnen en beschouwt leren als een reflexief en interactief proces. Maar tegelijk lezen wij allerhande woorden waaruit blijkt dat men de nieuwkomer ook als minderwaardig en onvolwassen beschouwt. Zelfredzaamheid klinkt misschien heel nobel, maar is geen blijk van respect voor de vaardigheden en ervaring waarover de nieuwkomers beschikken en de opleiding die ze in hun land van herkomst gevolgd hebben. Nieuwkomers zijn eigenlijk zelfredzaam, het gaat erom hun vaardigheden te activeren in een andere context.

Inburgering vinden wij eveneens een onaanvaardbare term. Deze term klopt ten eerste niet met de inhoud van het ontwerp van decreet dat over onthaal gaat. Ten tweede kan deze term niet los gezien worden van de definitie van volwaardig burgerschap. Aangezien we met een heel brede definitie van volwaardig burgerschap zullen moeten werken, zullen we op een algemene behoefte aan inburgering in de Vlaamse samenleving botsen. Dat kan de bedoeling niet zijn. Om correct te zijn en uit respect voor de nieuwkomer, is de term onthaal beter. Het probleem is dat de term inburgering al gebruikt wordt in de politieke discussie. Maar politici dienen juist te communiceren en moeten opkomen voor de gelijkwaardigheid van alle mensen.

De integrale benadering met aandacht voor alle verschillende aspecten stemt ons tevreden. De splitsing in een primair en een secundair traject is evenwel artificieel. Het zou duidelijker zijn mochten we het secundaire traject laten vallen en het gewoon hebben over onthaal in een primair traject. Dat belet niet dat het primaire traject uitgebreider kan en flexibeler moet. Dat laatste kan door werk te maken van maatwerk.

Het belet ook niet dat het onthaalbureau de nieuwkomers na het onthaaltraject nog even kan blijven volgen. De fase na het onthaaltraject moeten we als het inclusieve beleid omschrijven en moeten we overlaten aan de reguliere instanties. Deze hebben dan ook de plicht hun diensten ook voor nieuwkomers toegankelijk en beschikbaar te maken.

Wat betreft de omschrijving van de doelgroep, vinden we het logischer alle nieuwkomers – volgens het minderhedendecreet van 1998 – in de doelgroep op te nemen, dus ook alle asielzoekers wiens aanvraag niet definitief werd afgewezen. Zij ver-

blijven hier ook vaak gedurende een lange periode en zouden daarom op een minimaal aanbod moeten kunnen rekenen. Bovendien vallen de minderjarigen uit die groep wel onder het ontwerp van decreet.

De zogenaamde achterstandskenmerken zijn voor ons geen efficiënt criterium. Het zet bovendien onmiddellijk een stempel op de nieuwkomers. Enkel de kennis van het Nederlands kan als eerste criterium gelden. Daarna kan men de persoonlijke eventuele onthaalbehoeftes nader bepalen.

Het is belangrijk dat een onderscheid wordt gemaakt met de oudkomers of de gevestigde gemeenschap. Zij vallen inderdaad niet onder dit ontwerp van decreet, maar ook in de discussies moeten we het onderscheid maken. Toch mogen we hun behoeften niet uit het oog verliezen. Ook zij verdienen een aangepast aanbod.

Wij zijn ertegen om dit alles te verplichten wegens een gebrek aan informatie. Het aanbod is onvoldoende. We weten niet wie we niet zouden bereiken. We weten niet waarom we ze niet zouden bereiken. We weten evenmin hoe we hen zouden kunnen motiveren. Daarom dienen we eerst en vooral voor een behoeftedekkend aanbod te zorgen, en moeten er stimulerende acties zijn naar alle subgroepen. Na een voldoende lange periode moet er een grondige evaluatie komen, op basis waarvan we eventueel kunnen bijsturen. Op basis van veronderstellingen mogen we niet beslissen.

V.2. Toelichting door de heer Tarik Fraihi, medewerker Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties

De heer Tarik Fraihi : De Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties deelt het standpunt van mevrouw Charkaoui.

Ik wil wel benadrukken dat we in de publieke discussie geen amalgaam mogen maken van de verschillende groepen. Van zodra we het hebben over de inburgering van allochtonen in plaats van nieuwkomers, gaan we in de fout. Ook de politici moeten duidelijk maken dat het over de nieuwkomers gaat. Wie het heeft over de inburgering van de allochtonen, heeft het per definitie over de inburgering van de autochtonen. Wij zijn burgers van dit land en zullen dat blijven. Ik wil daar heel duidelijk in zijn. Punt aan de lijn.

Het inburgeringsbeleid en het minderhedenbeleid zijn onlosmakelijk verbonden. Het ene impliceert het andere. Zolang de achterstelling, de achter-

stand en het racisme niet efficiënt bestreden worden, twijfel ik aan het effect van het inburgeringsbeleid. Dat impliceert dat het minderhedendecreet geactualiseerd moet worden, onder andere om het amalgaam te vermijden. De definitie van allochtoon uit het minderhedendecreet is mee verantwoordelijk voor het amalgaam.

Achter heel dit debat schuilt logischerwijze een politiek spel tussen de verschillende partijen. Een onthaalbeleid is volgens ons absurd zonder een menselijk terugkeerbeleid.

V.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van mevrouw Naima Charkaoui, de heer Tarik Fraihi en de heer Hubert Cops

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : De organisaties en verenigingen voor etnisch-culturele minderheden vallen zowel onder Cultuur als onder Welzijn. Ik merk de laatste tijd dat er enorm veel vragen komen uit Welzijn, wat de organisaties op cultureel vlak misschien wat verzwakt. Cultuur legt een aantal normen op waaraan voldaan moet worden, terwijl alle verenigingen nog zo jong zijn dat ze steun nodig hebben.

De talrijke vragen over nieuwkomers, zorgen volgens mij voor een zekere overlast waardoor de sector zal uiteenvallen in twee groepen : de deskundigen en de gewone leden.

De heer André Denys : Ik ben voorstander van een open debat waarin we elkaars standpunt appreciëren. De laatste jaren was dat niet echt het geval omdat iedereen die een uitgesproken standpunt naar voren bracht al gauw verweten werd het Vlaams Blok achterna te hollen. Dat was een serieuze hypotheek. Ik heb me voorgenomen om me daar niets meer van aan te trekken en te vertolken wat ik hoor en wat ik denk. Ik apprecieer het standpunt van de heer Fraihi en hoop dat hij ook mijn mening apprecieert.

Ik begrijp niet waarom oudkomers niet onderworpen mogen worden aan een taal cursus. Het is te eenvoudig om te stellen dat wie hier al lang woont, een burger is. Er zijn mensen die hier al vele jaren wonen en nog geen woord Nederlands spreken. Nochtans is de mogelijkheid om tot een gesprek te komen de enige manier om tot een samenleving te komen die niet ontploft. Gentse vrienden van mij, democraten, die al tientallen jaren in een sociale flat wonen, zouden zonder mij op het Vlaams Blok stemmen, omdat ze niet meer met hun burens kunnen praten, die geen Nederlands spreken. Mensen die naar hier willen komen, vragen om onze taal te

leren, is geen aanslag plegen op hun eigenheid of identiteit.

De heer Roland Van Goethem : Waarom wil de heer Fraihi een inburgeringsbeleid koppelen aan een terugkeerbeleid ?

De heer Kris Van Dijk : Wat zijn nieuwkomers volgens de sprekers ? Is het taalaspect van belang ? Waalse vrienden van mij, die pas in Antwerpen waren komen wonen, moesten bij hun inschrijving in het stadhuis vaststellen dat er wel inburgeringsmogelijkheden waren voor buitenlanders, maar niet voor hen.

De heer Hubert Cops : Organisaties van etnisch-culturele minderheden worden tegelijk geacht veldwerk te doen en op te treden als vertegenwoordigers, zoals nu in de commissie Welzijn. Dat is soms verscheurend. Wij worden verplicht tot samspraak met andere deskundigen uit het veld – en wij zijn daar niet vies van – maar wij willen niet datgene wat leeft aan de basis op al te academische wijze wegmoffelen.

Ons standpunt drukt uit wat wij ervaren bij oud- en nieuwkomers. Die stellen vast dat er gedurende decennia geen aangepast aanbod was voor wie hier om den brode kwam. Men werd ingeschakeld als werknemer in de samenleving, maar niet meer dan dat. Ik weiger hun de schuld te geven van de problemen die daarvan het gevolg zijn.

Ook wij zijn voorstander van een open debat. Vlaanderen moet echter ontdekken dat het gedurende jaren niet veel heeft gedaan aan inburgering of onthaal. Velen schoppen gefrustreerd aan tegen het beleid omdat zij tegengewerkt zijn in hun vele kleine pogingen.

De heer Tarik Fraihi : Vele problemen van vandaag zijn een gevolg van jaren van non-beleid. Vele zouden niet bestaan als men veertig jaar geleden een degelijk onthaalbeleid had gevoerd. Ik vind het niettemin heel moedig van de politici die vandaag lessen uit het verleden willen trekken en eindelijk een en ander willen rechtekken. Een degelijk onthaalbeleid volstaat evenwel niet. Tegelijk is een humaan terugkeerbeleid nodig voor wie dat wenst. Nu zijn er nog te veel administratieve besloomingen, bijvoorbeeld op het vlak van pensioen. De wet van maart 2001 die de inkomensgarantie voor ouderen instelt, maakt terugkeer onmogelijk.

Burgers zijn burgers, en ook allochtone burgers moeten Nederlands kennen. Er zijn echter ook veel Vlamingen die onvoldoende het Nederlands

beheersen. Zo zijn er ook veel Franstaligen in Vlaanderen. Waarom worden daarover geen vragen gesteld ? In elk geval zijn hier geen etnische elementen in het spel. Zouden het geen sociaal-economische kenmerken zijn die dat bepalen ?

Het pleidooi voor dialoog is interessant. Maar als een jarenlang geviseerde groep eindelijk opkomt voor zijn rechten, maakt dat een groot verschil. Ons voorstel om het integratiebeleid te evalueren is geen verwijt van racisme. Wij willen een nuchtere en rationele dialoog van ideeën, niet van verwijten. Inburgeringsbeleid en minderhedenbeleid kunnen niet losgekoppeld worden.

Maar bij de voorbereiding van dit ontwerp werden wij niet betrokken, dat is met zoveel woorden te lezen in de inleiding van de toelichting. U moet dat niet "entre vous" regelen. Er is geen "entre vous" en "entre nous", er is alleen een wij.

De heer Eric Van Rompuy : Het achterstandskenmerk zou niet bruikbaar zijn. Het VMC pleit voor een omvattende aanpak, in de plaats van een primair traject dat gevolgd wordt door een vervolgetraject. Men ziet het zeer ruim, taal en werk tegelijk bijvoorbeeld.

Men lijkt de indruk te hebben dat er anders zal gediscrimineerd worden tussen mensen. Maar een dergelijke aanpak vergt veel tijd en middelen. Is het niet logisch dat men zich dan in eerste instantie richt op diegenen die het het meest nodig hebben ?

Men moet dat op maat bekijken. Als er prioriteiten worden gesteld, is dat positief bedoeld. De hoorzitting toont aan dat het ontwerp van decreet te beperkt is. Er moet een globaler pakket worden uitgewerkt. Ik vind dat men het achterstandskenmerk niet moet weglaten. Waarom is dat woord niet bruikbaar ?

De heer Kris Van Dijk : Ik onderschrijf de vraag van de heer Van Rompuy. Tot voor een paar jaar werd er in het stelsel van de SIF-gelden (Sociaal Impulsfonds) rekening gehouden met een aantal criteria van sociale achtergrond, zoals bijvoorbeeld het diploma van vader en moeder, en dat los van het feit of men allochtoon of autochtoon was. Ook in het onderwijs worden een aantal criteria gebruikt om te stellen dat er een risico op kansarmoede bestaat.

De heer André Denys : Ik waardeer de openheid waarmee het debat wordt gevoerd. Ik ben het op drie punten eens met de heer Fraihi. Inburgering kan niet worden losgekoppeld van het minderhe-

denbeleid. Verder moeten allochtonen worden betrokken bij de voorbereiding van het decreet. Ten slotte vind ik ook dat men dat moet kunnen koppelen aan een menselijk terugkeerbeleid. Ik ben verast dat een aantal administratieve zaken dat momenteel verhinderen, bijvoorbeeld omdat men sociale voordelen verliest.

Er zijn cultuurverschillen die het samenleven bemoeilijken. Is het mogelijk om te praten over een geheel van cultuurkernwaarden waarover er afspraken worden gemaakt ? Dat is meer dan alleen maar verwijzen naar de rechten van de mens, maar dat heeft te maken met onder meer het feit dat de familiale tradities van veel allochtonen (zoals het uithuwelijken) momenteel haaks staan op onze gewoontes. Valt daarover te praten ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Heel veel mensen wringen zich in bochten om de juiste termen te gebruiken. Is het mogelijk om een aantal hints te krijgen hoe we daarmee moeten omgaan ? Communiceren is vrij spreken zonder elkaar te kwetsen.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : De heren Van Dijk en Van Rompuy houden een pleidooi om mensen die in een achterstandspositie dreigen terecht te komen, absoluut voorrang te verlenen bij de inburgering. Gaan ze dezelfde lijn trekken voor de meer begoede nieuwkomers als er een verplichting wordt ingevoerd ?

Waarom zou men iemand die in een achterstandspositie zit, verplichten tot inburgering ? Wat is daarover uw mening ?

Voorts is er de vraag of u akkoord kan gaan met een bepaalde volgorde van werken. Ik ben het ermee eens dat het noodzakelijk is dat het bestaande minderhedenbeleid geëvalueerd wordt.

Minister Vogels is bereid om het minderhedenbeleid te evalueren tijdens de volgende zes maanden en aan te passen. U zal daarbij betrokken worden. Bent u het ermee eens dat we tegelijkertijd gestalte geven aan een onthaalbeleid en dat decretaal onderbouwen ?

De heer Jan Roegiers : We hebben afgesproken om het debat en de hoorzitting te beperken tot het onthaalbeleid van de nieuwkomers. Ik wil eraan herinneren dat Spirit voorgesteld heeft om een ad hoc-commissie op te richten over alle aspecten van het integratiebeleid. Ik vraag de heer Denys om dat voorstel mee te ondersteunen en het debat te beperken tot datgene wat we hebben afgesproken.

Mevrouw Patricia Ceysens, voorzitter : Als er ruimere vragen worden gesteld, dan is het geen probleem dat de betrokkenen daarop een antwoord geven.

We hebben ook bedenkingen bij de bepalingen in het ontwerp van decreet over de achterstandskennmerken. Die zijn zeer scherp geformuleerd. Permanente kansarmoede is een vrij zware benaming.

Het zou onterecht zijn om een aantal Belgen die achterstandskennmerken vertonen, niet hetzelfde pakket aan te bieden als de nieuwkomers. Als we ons beperken tot de anderstalige nieuwkomers, zullen de meer begoede anderstalige nieuwkomers er snel bij zijn om een efficiënt taalbad te krijgen. Op een bepaald ogenblik moeten we prioriteiten stellen en bepalen voor wie de middelen het eerst kunnen ingezet worden.

Mevrouw Naima Charkaoui : We vinden de term achterstandskennmerken niet bruikbaar omdat hij stigmatiserend is. Dat betekent niet dat men geen rekening kan houden met sociaal-economische factoren. In het ontwerp dient te staan dat nieuwkomers die de taal niet kennen, automatisch in aanmerking komen. Dan dient men na te gaan of die personen behoefte hebben aan een onthaaltraject en wat hun specifieke behoeften zijn.

Als men vooraf alleen diegenen eruit haalt met achterstandskennmerken, dan is dat stigmatiserend. Als nieuwkomers de plicht hebben om in te burgeren, dan geldt dat ook voor de meer begoede nieuwkomers.

De heer Robert Voorhamme : Ik begrijp dat men hypergevoelig is voor stigmatisering. Als men een doelgroepenbeleid voert voor mensen die moeilijk inschakelbaar zijn op de arbeidsmarkt, vertrekt men van een aantal kenmerken die met achterstand te maken hebben en probeert men een beleid te ontplooiën door middel van sociale werkplaatsen en invoegbedrijven.

De redenen voor het falen van het integratiebeleid hebben onder meer te maken met latent racisme, maar de belangrijkste punten die worden aangewezen, zijn zeer meetbaar, met name het verlaten van en slechte resultaten in het onderwijs, een slechte positie en een moeilijke doorstroming op de arbeidsmarkt. Dat zijn achterstandskennmerken. Ook voor autochtone bevolkingsgroepen is het in bepaalde categorieën meetbaar dat sommige groepen met een aantal kenmerken veel gemakkelijker problemen hebben in het onderwijs, in de carrière en de inschakeling op de arbeidsmarkt. Waarom moet

dat per se stigmatiserend zijn ? Waarom kan een sociaal beleid niet efficiënt worden gevoerd ?

Denkt u niet dat we hier een semantische discussie voeren die voorbijgaat aan de essentie van het integratiedebat ?

De heer Tarik Fraihi : Voor een deel wel. En ik kan u gedeeltelijk ook volgen in uw betoog, maar niet helemaal.

Ik verwacht van de overheid dat ze zo neutraal mogelijk is in het hanteren van begrippen. Volledige neutraliteit is een utopie, maar moet wel een streefdoel zijn. In een decreet dat dateert van 1998 heeft “allochtoon” als definitie : mensen in een achterstandpositie omwille van hun socio-economische positie en /of van hun etnisch-culturele achtergrond. Dit laatste is duidelijk racisme en discriminatie.

Voor de overheid moeten alle burgers gelijkwaardig zijn : wat speelt is hoe andere burgers ermee omgaan. Het is niet de etnisch-culturele achtergrond op zich die voor de achterstandpositie zorgt, wél hoe de medeburgers daarop reageren. Dit gold dertig jaar geleden bijvoorbeeld ook voor de positie van de vrouwen : niet het vrouw zijn was oorzaak van de achterstand, maar wel de houding van de mannen ten opzichte van het andere geslacht.

De heer Robert Voorhamme : U legt me woorden in de mond die ik niet uitsprak. Wat ik zegde is het volgende : er is een verschil tussen iemand die naar hier komt met een afgewerkte opleiding, een inkomen én mogelijkheid tot werken maar die de taal niet spreekt, en iemand die zonder inkomen, zonder opleiding en zonder werk uit een derdewereldland komt. De overheid moet prioriteiten leggen. Als zij iedereen over dezelfde kam zou scheren zonder oog te hebben voor kansenongelijkheid, moesten we hier vandaag niet zitten. Het is juist de taak van de overheid ook voor diegenen te zorgen die minder kansen hebben.

De heer Tarik Fraihi : Daarin hebt u gelijk. Maar u moet beseffen dat er ook een gevoeligheid voor terminologie leeft buiten dit huis. Voor de man in de straat blijft allochtoon synoniem voor achterstand. Een evaluatie van de inburgering dringt zich op. Echte en volledige integratie is pas een feit als het inburgeringstraject effectief kan worden afgesloten, en als die afsluiting ook duidelijk is. In Nederland zijn we al zo ver dat allochtonen, zelfs in de kringen van Pim Fortuyn, gewoon medeburgers

genoemd worden. In Vlaanderen is dat zelfs in dit halfroond nog niet het geval.

De heer Hubert Cops : Wat de heer Denys verklaarde is uitermate boeiend. We mogen een blijvende confrontatie niet uit de weg gaan : mensen uit onze sector willen wel degelijk luisteren naar de politici en vinden politieke inmenging wenselijk.

VI. Partners in uitvoering

VI.1. Toelichting door de heer Kris Van den Brande, directeur Steunpunt NT2/Centrum voor Taal en Migratie (KU Leuven)

De heer Kris Van den Brande : Het centrum Steunpunt Nederlands als Tweede Taal is verbonden aan de universiteit van Leuven en ondersteunt het onderwijsveld bij het vormgeven van kwalitatief hoogstaand NT2-onderwijs. Dit doet het door het ontwikkelen van lesmateriaal en taalvaardigheidstoetsen, het nascholen van lesgevers en instructeurs, en het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek.

Inburgering is een interactief proces met als doel een volwaardige integratie in de maatschappij. Nochtans wordt dat doel duidelijk niet gehaald : voor allochtonen blijft de werkloosheidsgraad hoger, blijft de huisvesting slechter, en zijn de prestaties in het onderwijs vaak ondermaats. Vlaanderen heeft de traditie om taal als de belangrijkste oorzaak van dit probleem aan te wijzen. Met taal wordt dan veelal het taalprobleem van de andersstalige bedoeld. Bijvoorbeeld : allochtone kinderen doen het niet goed in ons onderwijs omdat ze thuis in een andere taal worden opgevoed. Anderstaligen vinden geen plaats op de arbeidsmarkt omdat ze niet voldoende Nederlands kennen. We verbinden daaraan de makkelijke conclusie dat indien de anderstaligen hun deel van het probleem zouden oplossen (onze taal leren) het hele probleem uit de wereld geholpen zou zijn.

Deze redenering is simplistisch en onjuist. Het is immers duidelijk dat taalproblemen nooit aan één partij te wijten zijn. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het taalprobleem van allochtone leerlingen in ons onderwijs niet zozeer een probleem is van die leerlingen, maar wel van het feit dat de onderwijsverstrekkers hun taalgebruik niet voldoende op maat snijden van de leerlingen die ze voor zich hebben.

Uit onze jarenlange samenwerking met de VDAB hebben we geleerd dat oud- en nieuwkomers veel meer van een beroepsopleiding kunnen meepikken als hun technisch instructeur de vaardigheid bezit op een professionele manier met zijn instructietaal en met heterogene cursistengroepen om te gaan.

Laten we onszelf niets wijsmaken : de ongelijke kansenproblematiek van nieuwkomers en oudkomers in onze Vlaamse samenleving heeft lang niet alleen met taal te maken. Een allochtoon die een bepaalde job niet krijgt omdat zijn huid te bruin is en zijn naam te exotisch klinkt, zal die job ook niet krijgen als hij perfect Nederlands spreekt. Sommige minderjarige anderstalige nieuwkomers die na één jaar onthaalklas over een relatief hoge Nederlandse taalvaardigheid beschikken, blijken toch naar het beroepsonderwijs of naar een beroepsvoorbereidend jaar gestuurd te worden en verliezen daarmee het perspectief op hoger onderwijs. Wie moet hier tot iets verplicht worden, wie gesanctioneerd ? Een taal leren spreken kan een krachtige troef zijn, maar enkel als de andere partij bereid is te luisteren en onbevooroordeeld te reageren.

Indien de meerderheidsgroep bereid is volwaardige kansen te scheppen voor de minderheidsgroep, en indien de minderheidsgroep het gevoel heeft dat ze effectief betere jobs kan krijgen, betere huzen kan vinden en betere schoolresultaten kan halen door de meerderheidstaal te gebruiken, dan heeft die meerderheidstaal hoegenaamd geen promotie meer nodig. Wetenschappelijk onderzoek in binnen- en buitenland over taalkeuze en taalverschuiving toont immers aan dat meerderheidstalen op zeer korte tijd over minderheidstalen heenwalzen op het moment dat ze voor de sprekers van een minderheidstaal duidelijke socio-economische voordelen opleveren.

Dat is de reden waarom de Raad van Europa een charter voor de bescherming van minderheidstalen heeft opgesteld. Dit charter moet ervoor zorgen dat de minderheidstalen ten minste op een aantal domeinen van het maatschappelijk leven een plaats kunnen behouden, naast de ongenadig oprukkende meerderheidstaal.

Vlaanderen heeft tot nog toe echter geen duidelijke taalpolitiek geformuleerd ten opzichte van minderheidstalen als Turks, Marokkaans-Arabisch en Berbers. Het volgt vooralsnog niet de Europese oproep om de in de maatschappij aanwezige meertaligheid met beleidsdaden te ondersteunen. Het concentreert zich blijkbaar liever op de – vanuit taalkundig oogpunt – volstrekt onnodige discussie

over het al dan niet verplicht karakter van taalcurssussen in de meerderheidstaal.

Nieuwkomers die zich in Vlaanderen vestigen, tonen een sterke motivatie om de meerderheidstaal, het Nederlands, te leren. Hun behoeften zijn echter zeer divers. De ene nieuwkomer wil snel Nederlands leren om werk te vinden of om een beroepsopleiding te volgen, de andere wil opnieuw studeren of een diploma halen, nog een ander wil vooral Nederlands leren om te kunnen communiceren met de directie en de leerkrachten van de school waar hun kinderen ingeschreven zijn. Indien nieuwkomers erin slagen de taalvaardigheid Nederlands op te bouwen die hen in staat stelt te functioneren op de voor hen relevante domeinen, brengt dat een meerwaarde op, niet alleen voor de nieuwkomer zelf, maar ook de meerderheid.

Of de anderstalige die taalvaardigheid Nederlands weet te ontwikkelen hangt af van zijn eigen inspanning, maar minstens evenzeer van de kwaliteit van het NT2-onderwijs dat hij krijgt aangeboden. Het Steunpunt NT2 trekt al ongeveer tien jaar aan de alarmbel over de dringende nood aan kwaliteitsverhoging van het onderwijs NT2 in Vlaanderen. Investeren in kwaliteitsverhoging was de voornaamste eis van de werkgroep Wetenschappelijke Stand van Zaken van de rondetafelconferentie NT2 in de lente van dit jaar. We zetten een aantal feiten op een rijtje.

Het huidige aanbod NT2 in Vlaanderen schiet tekort als het gaat om het gediversifieerd inspelen op de behoeften van anderstaligen. Tegenover bepaalde behoefteclusters staat gewoonweg te weinig aanbod. Het voorbeeld van de allochtone moeders (en vaders) die de taalvaardigheid Nederlands willen opbouwen om de schoolloopbaan van hun kinderen te volgen, is in dit geval één van de meest sprekende.

De cursussen zijn veel te algemeen en te weinig functioneel van aard. In te veel cursussen wordt dezelfde eenheidsworst opgediend. Mogelijkheden als specifieke lesmodules, open leercentra, geïntegreerd onderwijs, Nederlands op de werkvloer en multimediale leermiddelen worden op dit moment onderbenut.

Voor bepaalde behoefteclusters bestaat er te weinig kwalitatief hoogstaand lesmateriaal. De lesgevers NT2 zijn hier duidelijk vragende partij. Dat blijkt uit het grote enthousiasme over 'Bonte was', de multimediale basiscursus NT2 die het Steunpunt NT2 recent ontwikkelde.

Vlaanderen beschikt nog steeds niet over een structurele opleiding voor lesgevers NT2. In bepaalde segmenten is ook de nascholingscultuur niet uitgebouwd. Er zijn ook geen duidelijk omschreven bevoegdheids- of bekwaamheidsvereisten. Daardoor krijgen nog te veel cursisten les van lesgevers die het zelf nog allemaal moeten leren. De weinige opleidingsinitiatieven die er zijn, verdienen veel meer steun vanuit de overheid. Het opleidingsprobleem reikt trouwens veel verder. Bij opleiders, technisch instructeurs en docenten is er ook een structurele nood aan een verhoging van de deskundigheid om verantwoord met taal om te gaan in hun opleidingen ten behoeve van taalheterogene en kansarme populaties.

Het beleid legt te veel nadruk op het basisoniveau en de vervolgniveaus worden te vaak aan hun lot overgelaten. Nochtans is het basisoniveau NT2 slechts een allerprilste begin, een opstap naar het echte werk. Vlaanderen heeft nood aan een kwalitatief hoogstaand systeem van doorverwijzing en doorstroming. Dat moet verder gaan dan het uniforme registratiesysteem dat wordt beoogd met de Huizen van het Nederlands. Een dergelijk systeem berust minstens evenzeer op de onderlinge afstemming van instroom- en uitstroomniveaus van verschillende cursussen, op structureel overleg tussen de verschillende aanbieders, op een verantwoorde inzet van betrouwbare en valide toets- en observatie-instrumenten en op een doorgedreven trajectbegeleiding en dit niet alleen in het primaire gedeelte van een inburgeringstraject.

Er zijn ook te weinig onderzoeksgegevens voorhanden die de kwalitatieve uitbouw van het NT2-onderwijs kunnen ondersteunen. Ik denk onder meer aan behoeftenonderzoek, onderzoek naar de kwaliteit van cursussen, naar klasinteractie, naar de impact van trajecten op de taalverwerving, naar het taalgedrag en de algemene ontplooiing van oud- en nieuwkomers. Bij het Steunpunt NT2 loopt momenteel een onderzoek naar de uitval van NT2-cursisten. Niet zozeer de cijfers interesseren ons als wel de redenen waarom cursisten afhaken. Overigens mist Vlaanderen een multidisciplinaire denktank die op meso-niveau inhoudelijk, en niet louter organisatorisch of financieel, nadenkt over deze materie.

Het probleem van de wachtlijsten mag dan de meeste media-aandacht trekken, het probleem van de onmachtlijsten is ten minste even schrijnend. Daarmee verwijs ik naar de vele anderstaligen, nieuwkomers en anderen, die de ambitie hebben of hadden om een zekere taalvaardigheid in het Nederlands te verwerven, maar die dat niet kunnen.

Daarom kunnen ze het Nederlands niet gebruiken in de situaties die voor hen relevant zijn en komen ze voor gesloten deuren te staan.

Sommigen pakken graag uit met het voorbeeld van onze Noorderburen. Toch wisten de Nederlandse kranten in het voorjaar te melden dat het taalvaardigheidsniveau van nieuwkomers die aan een inburgeringsprogramma hadden deelgenomen, bedroevend laag was. Dat had niet zozeer met de kwantiteit als wel met de kwaliteit van de cursussen te maken.

Het voorstel van decreet van de heer Lauwers impliceerde onder meer dat er aan het einde van het traject een taaltoets zou worden afgenomen. Met dit alles in het achterhoofd moeten we evenwel fundamenteel durven nadenken over de plaats van taaltoetsen in dit geheel. Het Steunpunt NT2 heeft tijdens de afgelopen jaren een aantal taalvaardigheidstoetsen voor Nederlands als Tweede Taal en Nederlands als Vreemde Taal ontwikkeld. Het heeft onderzoek gestimuleerd naar het gebruik en de inzet van haar toetsen. Daaruit is gebleken dat de inzet van toetsen slechts ethisch verantwoord is als ze het ontplooiingsproces van de cursist gunstig beïnvloedt. Toetsen mogen geen gatekeepers worden, ze mogen geen aanleiding zijn voor sancties die de cursist helemaal afwendt van deze maatschappij. Toetsen moeten integendeel door de cursist kunnen worden ingeroepen als bewijs dat zijn taalvaardigheid voldoende is om binnen een bepaald domein te functioneren. Ze moeten echter vooral door het NT2-onderwijs gehanteerd worden om zichzelf te evalueren en om de kwaliteit van het aanbod te verhogen.

Na dit relaas zal het niet verwonderen dat ik tot het clubje van mensen behoor dat niet juist telkens een minister voor de televisiecamera's aankondigt dat er opnieuw geld wordt vrijgemaakt om het aantal NT2-cursussen te verhogen. Meer cursussen organiseren zonder te investeren in de kwaliteit van het cursusaanbod is immers dweilen met de kraan open.

Wat meer is, investeren in de kwaliteit van het NT2-aanbod, hoe broodnodig dit ook is, zal het sociaal probleem dat aanleiding heeft gegeven tot dit ontwerp van decreet, niet oplossen. Daarvoor is meer nodig dan alleen maar het signaal dat Nederlands moet. Daarvoor is een gedurfder taalbeleid nodig dat ruimte biedt aan veel talen, inclusief minderheidstalen, ieder met hun eigen functionaliteit en waarde. Daarvoor is ook een volwaardig onthaalbeleid nodig met sterkere garanties voor de inspanningen van de meerderheidsgroep. Daarvoor

is ook een bredere beleidsvisie op ons samenleven – of beter, op ons soms schrijnend gebrek aan samen leven – essentieel.

VI.2. Toelichting door mevrouw Mireille Gillebeert, adjunct administrateur-generaal, VDAB

Mevrouw Mireille Gillebeert : Eerst wil ik de positionering van de VDAB in de hele problematiek schetsen. Die gaat verder dan het inburgeringsdecreet. Verder wil ik de VDAB positioneren binnen het decreet : ik wil overlopen wat we doen en wat de knelpunten zijn. Ten slotte wil ik op basis van onze ervaringen een aantal adviezen geven.

De missie van de VDAB bestaat erin de economische en sociale aspecten van de arbeidsmarkt met elkaar te verbinden en te optimaliseren. Dat betekent concreet dat we ervoor moeten zorgen dat mensen werk hebben. De economische aspecten verwijzen naar het feit dat we werken voor werkgevers, het vlug en accuraat invullen van vacatures bijvoorbeeld, en dat we streven naar de transparantie van de arbeidsmarkt. De sociale aspecten hebben te maken met de kosteloze dienstverlening voor werkzoekenden en ook voor veel werknemers. De Vlaamse regering heeft de VDAB immers de opdracht gegeven mensen naar de arbeidsmarkt te leiden en werk te bezorgen. De VDAB levert met andere woorden een universele dienstverlening. Binnen die universele dienstverlening houden we rekening met de achterstandskennmerken van mensen op de arbeidsmarkt. Door middel van aangepaste trajectbegeleiding wil de VDAB de werkzoekenden optimaal integreren in de arbeidsmarkt en waakt dus over de tewerkstelling van moeilijk te plaatsen werkzoekenden

De opdracht van de VDAB is verankerd in zijn doelstellingen, zijn missie, het hart van het personeel en zijn beheerscontract, dat elementen en parameters biedt ter meting en sturing door de Vlaamse overheid. Deze parameters zijn algemeen en hebben onder meer betrekking op de basisdienstverlening, het aanbod voor specifieke kansgroepen en de graad van aanwezigheid van werkzoekenden van specifieke kwetsbare groepen, zoals de personen met een arbeidshandicap, vrouwen, langdurig werkzoekenden en nieuwkomers met taalproblemen, in het aanbod aan trajectactiviteiten.

Voor de doelgroep die het ontwerp van decreet op de inburgering beoogt, levert de VDAB heel wat inspanningen, omdat dit nu eenmaal zijn opdracht is. Wij letten daarbij niet op sociologische kenmer-

ken, maar baseren ons op achterstand op de arbeidsmarkt. Ik benadruk dat de werking van de VDAB voor anderstalige werkzoekenden deel uitmaakt van een inclusief beleid.

In het kader van het ontwerp van decreet op de diversiteit hebben we onderzoek gedaan naar de positie van specifieke kansgroepen en mensen met een andere nationaliteit. Wij wilden weten wat de oorzaken zijn van de hoge werkloosheidscijfers bij deze doelgroep. We zijn tot een aantal interessante conclusies gekomen, die ook werden besproken tijdens de rondetafelconferentie over diversiteit. Deze conclusies zullen op een reguliere inclusieve manier worden opgenomen in ons beleid.

De VDAB staat als reguliere voorziening in voor de begeleiding naar werk van alle anderstalige werkzoekenden en voorziet daartoe een specifieke aanpak ; dat is dus inclusief beleid. De doelgroep die de VDAB bereikt is dus groter dan de doelgroep die dit ontwerpdecreet beoogt. Steeds is het doel van die begeleiding tewerkstelling, via de methode van de individuele trajectbegeleiding, met respect voor de eigen aard van de werkzoekende. Voor de VDAB zijn dit dus inwerkingstrajecten. Bijkomend voor anderstaligen is dat ook de NT2 vereisten precies worden geformuleerd.

Het NT2-aanbod van de VDAB is een aaneengeschakeld en geïntegreerd aanbod, wat impliceert dat het optimaal ingeweven is in de tewerkstellingstrajecten. Binnen het ontwerp van decreet op de inburgering spreken we dan over het secundaire traject, voor de VDAB gaat het natuurlijk steeds om inwerkingstrajecten. De VDAB werkt sinds 1991 aan een vervolg NT2-aanbod, volgens de afspraken van de rondetafelconferentie NT2 1993. In het kader van het inburgeringsbeleid moet dit vervolg NT2, ingebed in het secundaire traject, aansluiten op NT2 op beginnersniveau, ingebed in het primaire traject, dat wordt geregeld door onthaalbureaus.

Hierdoor wordt de VDAB inderdaad geconfronteerd met het probleem van een goede aaneenschakeling qua traject. Het beginniveau is vaak onvoldoende om de persoon in kwestie te laten instappen in een opleidingsmodule, al is dat natuurlijk afhankelijk van de basiskenmerken van die persoon, vandaar de ontwikkeling van een gamma aan schakelcursussen. De VDAB organiseert trouwens de integratie van taalopleidingen in de eigenlijke opleiding of in andere elementen van het tewerkstellingstraject op de werkvloer.

In 2001 en 2002 heeft de VDAB een behoorlijk bijkomend budget gekregen, buiten de reguliere dotatie, om het inburgeringsbeleid intern vorm te geven en om extra acties te ondernemen, zoals de aanwerving van begeleidingspersoneel en NT2-instructeurs om inwerkingstrajecten prioriteit te kunnen geven. Dit aanbod behoort dus tot het reguliere aanbod, maar wordt extra aangestuurd vanuit een matrix om de efficiëntie en effectiviteit van de trajecten te garanderen. De VDAB zal deze dotatie verder gebruiken om knelpunten weg te werken, zodat de cliënt vlugger kan ingeschakeld worden in het normaal economisch circuit en ook om ondersteunende tools te ontwikkelen, zoals de samenwerking met het Steunpunt NT2 voor schakelcursussen, het op peil houden van de professionaliteit van onze eigen instructeurs, de financiering van de cursus Bonte Was, de toeleiding van een niche van de doelgroep inburgering naar social profit via technische opleidingen en de ondersteuning van individuele beroepsopleidingen binnen bedrijven.

Hoe verloopt de samenwerking tussen de onthaalbureaus en de VDAB ? Met de onthaalbureaus werden protocollen afgesloten. Ook de werkwinkels kunnen een rol spelen in deze samenwerking. De pers maakte gisteren nog gewag van een speciaal draaiboek dat in Kortrijk werd opgesteld om de opvang van de inburgeringgroep voor alle betrokkenen te vergemakkelijken. De VDAB heeft daar zijn medewerking aan verleend.

Rekening houdend met het loopbaanperspectief, de behoeften, de eerder verworven kwalificaties en de bedoelingen van de nieuwkomer zorgen de VDAB-inburgeringsconsulenten, in samenwerking met trajectbegeleiders van de onthaalbureaus voor de loopbaanoriëntatie van de nieuwkomer nog binnen het primaire traject. De VDAB beschikt op dit vlak over heel wat knowhow. Een portfolio met de competenties, inzichten, gedachten, doelstellingen en ook werkervaringen van de nieuwkomer komt zo tot stand en wordt na de warme overdracht van onthaalbureau naar de VDAB meegenomen. Tevens wordt door de VDAB-instructeur een taaltest afgenomen om te zien of er bijkomende taalopleiding nodig is vooraleer in een opleiding te stappen. Er zijn ook overlegmomenten voorzien tijdens het inwerkingstraject met de trajectbegeleider van het onthaalbureau om toe te laten het geplande traject aan te passen aan de evoluties van de werkzoekende.

Natuurlijk buigen wij ons enkel over de arbeidsoriëntering. Dat is immers onze taak.

Wij hebben echter nog andere kandidaten op zoek naar werk maar met een gebrekkige kennis Nederlands, onder meer oudkomers en ook hiervoor dient NT2-capaciteit ingekocht, niet enkel bij de reguliere verstrekkers, maar ook bij derden. Toch blijft de kloof tussen vraag en aanbod groot. De VDAB kan niet aan de behoefte aan inwerkingstrajecten voldoen met de huidige middelen.

Alles wordt gedaan om het traject zo vlot mogelijk te laten verlopen, maar dat lukt niet altijd. In Antwerpen, zoals voordien hier reeds gemeld, zijn er inderdaad problemen, vooral in de tertiaire sector. Op dit moment trachten we dat te verhelpen. Er zijn echter beperkingen op gebied van capaciteit en middelen. De doelstellingen en dus de inzet van middelen worden in het beheerscontract bepaald. Voor de evenredige participatie van de verschillende doelgroepen is een goede managementplanning nodig. Lokaal kunnen er zich altijd specifieke problemen voordoen en dient er een specifieke oplossing te worden gezocht. Met schaarse middelen moeten we proberen om direct in te spelen op de evoluties.

Er is een grote behoefte aan inwerkingstrajecten. Er is een tekort aan basisopleidingen NT2, niet alleen voor nieuwkomers. Het aanbod NT2 is ook onvoldoende flexibel. Om dat te compenseren, gebruiken we een deel van de extra dotaties voor externe projecten.

We hebben een aantal adviezen voor de verdere uitwerking van inburgerings/inwerkingstrajecten. De VDAB wil de klant centraal plaatsen. Individueel maatwerk in functie van de loopbaankeuze van de cliënt, dient voldoende flexibel te worden ingebouwd. Lineaire opvattingen over het traject moeten vermeden worden en een al te rigide afbakening tussen primair en secundair traject is te mijden. Dat vraagt een goede netwerking en een goed, geautomatiseerd volgsysteem. De loopbaanoriëntering is voor ons de rode draad doorheen het primaire en secundaire traject. Daarvoor gebruiken we de portfoliotechniek, in uitwerking van het zogenaamde project SAIDA (Succesvol Anderstaligen Integreren door middel van Duurzame Arbeid).

Naast professionele zelfredzaamheid moet er ook een traject komen voor sociale en educatieve zelfredzaamheid. Als mensen bij ons afhaken, weten wij niet altijd wat het aangewezen aanbod is.

Tot slot benadrukken wij dat het inburgeringstraject zo kort mogelijk moet gehouden worden,

onder meer door een integratie van de trajectwerking o.m. een maximaal geïntegreerd taalaanbod.

VI.3. Vragen en opmerkingen van de leden met antwoorden van de heer Kris Van den Brande, mevrouw Mireille Gillebeert en de heer Carl Callewaert

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Toetsen mogen inderdaad geen gatekeepers zijn. Heeft een certificaat zin ? Zo ja, wat moet dat precies inhouden ?

Wie moet verantwoordelijk worden voor de trajectbegeleiding ? Waarom zou de VDAB de best geschikte organisatie daarvoor zijn ? Wanneer is de begeleiding optimaal ?

De heer Koen Helsen : Ik ben ervan overtuigd dat de VDAB best geschikt is om het arbeidstraject te begeleiden. Ook de lokale werkwinkels zijn een goed initiatief. Meestal zijn die nog niet of maar pas opgestart. Hoe verloopt de werking ? Is er voldoende expertise in kleinere gemeenten ? Hoe verlopen de intakegesprekken daar ?

In hoeverre kan het steunpunt de kwaliteit van het aanbod zelf garanderen ? Hoe worden de lesgivers geselecteerd ? Hoe worden de lespakketten bepaald ?

Mevrouw Margriet Hermans : Het steunpunt vraagt meer kwalitatieve diversificatie van NT2. Zijn er opwaarderingen van de cursussen ? Hoe kan dat in praktijk gebeuren ?

De heer Roland Van Goethem : De werkloosheid bij de etnisch niet-Europeanen stijgt. Verhelpt het ontwerp van decreet dat probleem ? Zo ja, moeten de nieuwkomers verplicht worden om een traject te volgen ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Ik hoop dat we weldra het verslag van de rondetafelconferentie van juni krijgen. Dat is nuttig voor het debat. Als de huidige middelen beter besteed worden, kunnen er blijkbaar betere resultaten bereikt worden. Wie kan dat realiseren ?

In 1996 werd het budget voor NT2 verhoogd. Is het budget van het steunpunt te klein om de kwaliteit en kwantiteit van de opleidingen te bewaken ? Hoe komt het dat de parlementsleden daar nu pas van op de hoogte gebracht worden ?

NT2 wordt gegeven door VDAB, integratiecentra, welzijnswerk, centra voor levensvorming, federale tewerkstellingsinitiatieven, lokale overheden, sec-

torale organisaties. Worden deze initiatieven gecontroleerd door het steunpunt ?

Een traject op maat toetsen is inderdaad niet mogelijk. Het is wel belangrijk dat nieuwkomers een certificaat kunnen behalen dat hen toelaat te werken bij de overheid.

Ik ben blij dat u het Huis van het Nederlands sceptisch benadert.

Mevrouw Gillebeert schrijft dat de kennis van het Frans, Duits en Engels het taalprobleem aanzienlijk kan verminderen. Dat is zo, maar ik betreur dat het hier zo zwart op wit staat. Door een dergelijke houding spreken bijvoorbeeld Italianen die al vijftig jaar in Vlaanderen wonen, nog steeds geen Nederlands.

De VDAB werkt met kwantitatieve doelstellingen. In welke mate is kwaliteit dan nog belangrijk ?

Klopt het dat de VDAB mensen nog al eens oriënteert naar knelpuntberoepen ?

Ik geloof niet in het systeem van werkwinkels in intergemeentelijk verband, in een stedelijke context kan het wel.

U kondigt aan een akkoord te zullen sluiten met een aantal derden. Die voelen zich bedreigd omdat hun middelen nu naar de VDAB zullen gaan.

De heer Herman Lauwers : De heer Van den Brande verwijst naar mijn voorstel van decreet als hij het heeft over de taaltoetsen. Laat dit duidelijk zijn : die toetsen zijn bedoeld als een instrument binnen de trajectbegeleiding en mogen geen negatief selectiemiddel worden.

Ik ben het met u eens als u zegt dat er meer nodig is dan “Nederlands moet”, maar dan hebben we het over de totaliteit van het integratiebeleid. Wat bedoelt u echter als u zegt dat er ook een minderheidstalenbeleid moet worden gevoerd ? U verwijst daarbij naar het niet uitvoeren van de voorstellen van de Raad van Europa. Maar met de definitie van minderheden die die raad hanteert, zal heel Europa zich vast rijden.

De heer André Denys : De heer Van den Brande wijst terecht op het belang van de kwaliteit van het taalonderwijs. Tegelijkertijd relativeert hij, in zijn inleiding, taalkennis. Maar die kennis is precies het belangrijkste middel tot emancipatie. Daar moet de prioriteit van de overheid naar uitgaan, niet naar het voeren van een minderheidstalenbeleid.

De heer Kris Van den Brande : Ik wil nog even de rol van het Steunpunt NT2 verduidelijken. NT2 geeft zelf geen taalcursussen. Het is in 1990 door de toenmalige minister van Onderwijs opgericht, met als opdracht alle onderwijsinstellingen die te maken hebben met anderstalige leerlingen te ondersteunen – van kleuter- tot volwassenenonderwijs. Onze jaarlijkse basisdotatie krijgen we van het departement Onderwijs en de besteding daarvan wordt met dat departement besproken. De nadruk van die besteding ligt op het reguliere onderwijs, slechts één voltijds equivalent op jaarbasis houdt zich bezig met de ondersteuning van instellingen die volwassenenonderwijs NT2 geven ; dat is bitter weinig.

Op een aantal vlakken hebben we meer kunnen doen, door samenwerking. Ik verwijs graag naar de subregionale samenwerking met de VDAB. Die leidde tot een kwaliteitsverhoging van de beroepsopleiding, ook voor allochtonen. 'Bonte was' is een cursus die we zelf hebben kunnen maken met subsidies van de minister van Welzijn en die van Werkgelegenheid en van de VGC.

Verhoging van kwaliteit heeft onder meer te maken met de manier waarop middelen worden besteed : aanmaak van lesmateriaal en wetenschappelijk onderzoek zijn hierbij belangrijk. Daarnaast moet de expertise die er in Vlaanderen bestaat, worden gebundeld. We missen coördinatie. Ik betreur het dat de rondetafelconferentie over onderwijs dat niet heeft kunnen bewerkstelligen. Ik heb zelf gesuggereerd dat te doen via een multidisciplinaire denktank.

Het beleid kan kwaliteitsverhoging stimuleren door bijvoorbeeld een opleiding voor lesgevers NT2 te creëren. Dat hoeft daarom geen afzonderlijke opleiding te zijn omdat ik weet welke financiële en juridische problemen dat met zich brengt. Een module volstaat.

Mede door de manier waarop de CVO's (Centra voor Volwassenenonderwijs) gefinancierd worden, slagen ze er niet in een nascholingscultuur te scheppen. Ook dat dient het beleid te stimuleren. We moeten de minister van Onderwijs daarover aanspreken, ook al overstijgt dit probleem het departement Onderwijs.

Ik beschouw taaltoetsen als één van de elementen waarmee de cursist zelf aan trajectbegeleiding kan doen. Taaltoetsen alleen volstaan niet. Andere competenties, motivatie en behoeftes zijn even belangrijk. Ik zou de cursisten een certificaat uitrei-

ken waarin we bevestigen dat hij een inspanning heeft geleverd en opsommen welke vaardigheden hij heeft verworven. Dat zal de cursist helpen het goede vervolgtraject uit te tekenen. Het certificaat moet met andere woorden opgemaakt worden in functie van de cursist. Bestrafen op basis van toetsen, vind ik gevaarlijk.

Taal is een belangrijk communicatie- en emancipatiemiddel dat vele deuren opent. Maar we mogen het onszelf niet gemakkelijk maken : het is niet omdat men een taalcursus heeft gevolgd, dat alle deuren zich automatisch zullen openen. Ook ik ben voorstander van pragmatische keuzes.

Minderheidstalenbeleid betekent dat het beleid geen eenduidige boodschappen mag verspreiden. Momenteel zeggen we vrijwel uitsluitend dat Nederlands moet. Nederlands is uiteraard verplicht in een aantal situaties, maar misschien moeten we er ook eens duidelijk op wijzen dat er situaties zijn waarin andere talen wel kunnen. Ik zou verder kunnen gaan en verwijzen naar het Charter van de Raad van Europa dat minderheidstalen in het basisonderwijs toestaat. Ik weet dat dat in Vlaanderen heel gevoelig ligt, maar onze pogingen om het Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur in het basisonderwijs in te voeren zijn door allerlei factoren op niets uitgedraaid. Het departement Onderwijs zou dat idee opnieuw en krachtadiger moeten steunen.

Trajecten zijn heterogeen omdat de behoeftes heterogeen zijn. Ook al zijn er bevoorrechte partners als de onthaalbureaus, toch moeten we de trajectbegeleiding durven differentiëren. Allochtone moeders die hun kinderen op school willen opvolgen moeten door iemand anders begeleid worden dan allochtonen die werk zoeken. Onthaalbureaus verdienen een belangrijke functie, maar ook scholen en de VDAB beschikken over expertise en kunnen die rol overnemen.

Mevrouw Mireille Gillebeert : Voor het VDAB-beheerscomité valt het secundaire tewerkstellingstraject onder zijn expertise, omdat we op dit terrein over de beste knowhow en de meest aangepaste databanken, gegevens en personele deskundigheid beschikken. Omdat we voor een enorm netwerk staan dat bestaat uit allerlei aanbieders, specialisten enzovoort, moet het opvolgsysteem geautomatiseerd worden. Nu werkt iedereen op zijn eigen manier. Begeleiding houdt in dat we het volledige traject moeten opvolgen en de resultaten ervan kennen.

In het kader van allerhande reorganisaties en organisatorische vernieuwingen doet de VDAB grote moeite om bijvoorbeeld worksites op te zetten die andere experts de kans bieden ervaring uit te wisselen, dat alles met een optimale efficiëntie voor ogen en gebruik makend van de meest recente tools. Dat is geen absolute garantie, maar de netwerking wordt er wel efficiënter en effectiever door.

De lokale werkwinkels kunnen nog niet definitief geëvalueerd worden. Twee derde van de werkwinkels zijn al geopend. Het laatste onthaalbureau is begin dit jaar begonnen. Enige voorzichtigheid qua evaluatie van de outputs is dus geboden. We proberen wel een centrale principesturing te garanderen. We volgen dat goed op, maar de zaak is nog niet af.

De VDAB beschouwt werkloosheidsachterstand als één van zijn opdrachten. Hierbij wordt iedere klant op een gelijke manier behandeld volgens de procedures en afspraken gemaakt in het beheerscomité, bijvoorbeeld ook op het punt van de transmissie naar de RVA. We doen dat volgens de voorgeschreven procedure.

De VDAB lijkt misschien vooral beheersmatig ingesteld, maar kwaliteit is en blijft heel belangrijk.

De heer Carl Callewaert : Er is inderdaad een kwantitatieve doelstelling inzake het aantal op te volgen trajecten binnen onze ruime doelgroep. We zijn in 1991 begonnen met 300 NT2-opleidingen en verwachten dat we eind dit jaar op ongeveer 7000 zullen uitkomen. We passen ons dus aan.

We investeren eveneens in de opleiding van onze instructeurs. Het SAIDA-project wijst erop dat we de zaken in de eerste plaats kwalitatief benaderen. Na het project zullen we merken of de portfolio-techniek breder inzetbaar is. We kunnen daar nu nog niet op antwoorden.

Einde september hadden we al 80 procent van het te bereiken aantal trajecten gehaald.

Wij meten ook de uitstroom. Dat doen wij zes maanden na de laatste handeling in de trajectbegeleiding. De momentopname van eind september leverde een uitstroompercentage van 63 procent op, wat niet spectaculair veel lager is dan het cijfer voor autochtonen, dat tegen de 70 procent aan ligt.

De uitspraak dat wie Frans, Engels of Duits kent, makkelijker aan een baan raakt, deden wij om nodeloze noodkreten om veel Nederlanders in één keer te vermijden. Als we de werkzoekendenpopulatie met een geringe basiskennis Nederlands bekijken, zien we dat de helft kort werkzoekend is. Met een geringe basiskennis Nederlands raakt men blijkbaar toch geregeld aan de slag.

Dat betekent niet dat die mensen geen Nederlands moeten krijgen, wel dat het probleem niet zo nijpend is. Hier kan het reguliere aanbod volstaan. Anderen komen daardoor wel in de langdurige werkloosheid terecht en daar moeten we wel snel ingrijpen.

Mevrouw Mireille Gillebeert : De VDAB legt cursisten altijd een enquête voor na een opleidings- of stagemodule. Daarin zitten ook een aantal vragen die naar persoonlijke ervaringen of omgang met personeel peilen. Ook hier doen wij dus aan kwalitatieve opvolging en verwerking. Er bestaat dus een permanente kwaliteitsverbeteringscyclus.

Er bestaat al een klachtenprocedure, met een geïntegreerd en een onafhankelijk gedeelte via de STC's. Maar ook dat behoort tot het reguliere beleid van de VDAB.

De heer Carl Callewaert : We verwijzen niet alleen door naar knelpuntberoepen. Een grote groep komt in de bouw terecht. Daar bieden wij een aanbod waarin wij opleiding en taal integreren om het traject te verkorten. Maar wij verwijzen ook 30 procent naar de tertiaire sector. In elk geval wordt elk traject met de klant afgesproken.

De heer André Denys : Deze ochtend hadden wij het over de ideale schaalgrootte voor de onthaalbureaus. Zou het formaat van de STC-gebieden daarvoor geschikt kunnen zijn ? Hoeveel zijn er ?

Mevrouw Mireille Gillebeert : Dertien. Men kan dit plan vanuit verschillende invalshoeken bekijken. Vanuit managementoverwegingen bijvoorbeeld kan men zich richten op efficiëntie. De evolutie op het vlak van bestuursniveaus is er ook één waarbij men op een tussenniveau stuurt. Maar ik kan niet garanderen dat de indeling van Vlaanderen in STC-gebieden ideaal is voor het onthaal van nieuwkomers. Dat moet eerst geëvalueerd worden.

Mevrouw Patricia Ceysens, voorzitter : We zijn hiermee aan het einde van deze hoorzitting gekomen. Ik zou graag alle sprekers willen danken voor hun deelname aan deze hoorzitting.

De verslaggever,

De voorzitter,

Ria VAN DEN HEUVEL

Patricia CEYSENS
